

DOĞU TÜRKİSTAN GERÇEĞİ

MART 2024

RAMAZANDA CAMİLER KAPALI

İMAMLAR HAPİSTE

SAYFA 50

“

Çinli yetkililer bu yılki Ramazan ayına sessiz kalarak Uygurlara yönelik dini zulmü uluslararası toplumdan gizlemeye çalışıyor.

İSTANBUL'DA
ÇİN İSTİHBARATINA
KARŞI OPERASYON!

SAYFA 14

KONUŞULMAYAN
TRAJEDİ

SAYFA 26

GÖRÜLMEK
İSTENMEYEN
SOYKIRIM

SAYFA 36

ORTA KORİDOR
MASALLARIYLA
ÇİN İSTİLASINA
DESTEK

SAYFA 44

İSTİQLAL

Genel Yayın Yönetmeni

Abdulvaris Abdulhalik

Grafik Tasarım

Selin Vatandaş

Editör

Muhammed Ali Atayurt
Abdulvaris Abdulhalik

Yayın Kurulu

Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği

Yayın Türü

Aylık Yayın

Adres

Kartaltepe Mah. Geçit Sok.
No: 6 Dükkan 2 Sefaköy
Küçükçekmece İSTANBUL

Editör

**Abdulvaris
ABDULHALİK**

Doğu Türkistan 1,824,418 kilometrekare toprak büyüklüğü ve 35 milyonu aşkın Türk nüfusuyla önemli bir Türk İslam yurdudur. Buna ek olarak, sayıları 4 milyonu bulan Uygur diasporası Türki cumhuriyetler başta olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamaktadır. Çin işgaliyle 75 yıldır çeşitli katliam, soykırım, asimilasyon ve baskıcı politikalara maruz kalan bu bahtsız halk, günümüzde dünyadan tamamen tecrit edilmiş, kapalı kutu içerisinde tarihten silinme tehdidiyle karşı karşıya.

Doğu Türkistan'da beka mücadelesi veren Müslüman Türk halkının din özgürlüğü başta olmak üzere düşünce ve ifade özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü yoktur; şu ana kadar da hiç olmamıştır. Bütün medya, yayın ve iletişim araçları Çin komünist rejiminin elinde olup sadece Çin Komünist Partisi ve devlet propagandası için kullanılmaktadır. Biz Doğu Türkistan Basın ve Medya Derneği (Istiqlal Media Grubu) olarak Doğu Türkistan'da yaşanan gelişmeleri an be an takip ederek, bölgeyle ilgili haberler akışını sağlamaya çalışıyor. nitekim Çin'in bilgi ablukasına karşı titizlikle çalışarak hangisi doğru, hangisi yanlış? Gazetecilik ilkelerine uygun şekilde haber yapmaya gayret gösteriyor, bu doğrultuda Doğu Türkistanla ilgili kaynak vasfı taşıyan kurum olma yolunda ilerliyoruz.

Güvenilir haber kaynakları, Analiz Programları ve Aylık Dergilerimizle, işgalci Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu cinayeti örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı soykırımı dünya kamuoyuna aktarmayı hedefliyoruz.

**KONUŞULMAYAN TRAJEDİ:
ÇİN'İN UYGUR ÇOCUKLARI
VE AİLELERİNİ ACIMASIZCA
AYIRMASI** 26

**GÖRÜLMEK İSTENMEYEN
SOYKIRIM: DOĞU
TÜRKİSTAN...** 36

**ORTA KORİDOR
MASALLARIYLA ÇİN
İSTİLASINA DESTEK** 44

**ORUÇ TUTANLARA
'ÇİN İŞKENCESİ'** 54

SAYFA **06**

**ÇİN ZULMÜNDEN
KAÇAN YENİ TANIK
SOYKIRIMI
ANLATTI**

SAYFA **50**

**RAMAZANDA ÇOĞU CAMİ KAPALI
VE İMAMLAR HAPİSTE**

SAYFA **14**

**İSTANBUL'DA ÇİN
İSTİHBARATINA KARŞI
OPERASYON!**

SAYFA **32**

**CEZA HUKUKU GERİYE
YÜRÜMEZ!
AMA DOĞU TÜRKİSTAN'DA
ÇİN İSTERSE HER ŞEY OLUR**

ÇİN ZULMÜNDEN KAÇAN YENİ TANIK SOYKIRIMI ANLATTI

“

Yakın tarihte Çin'in serbest bıraktığı bir Uygur Türkü, yurt dışına çıkar çıkmaz bize (İstiqlal Medya Gurubu) ulaşarak Doğu Türkistan'daki güncel vaziyetle ilişkin çarpıcı bilgiler paylaştı.

İşgalci Çin, son 10 yıldır Doğu Türkistan halkını yok etmek ve Doğu Türkistan topraklarını tamamen Çinileştirmek için şer odaklı politikalarına hız verdi. Bazı batılı ülkelerin parlamentoları ve Bağımsız mahkemelerce, Çin'in acımasızca yürüttüğü zulmü "soykırım" olarak ilan edilirken, BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri, Çin'in baskıcı eylemlerinin "insanlığa karşı suç teşkil edebileceğini" belirledi.

Soykırımı karışan bazı Çinli yetkililer kara listeye alınırken, Doğu Türkistan'daki zorunlu çalıştırma nedeniyle birçok Çinli firmaya ticaret ambargoları uygulanıyor. Dolayısıyla Çin rejimi, büyük ölçüde küresel yaptırımların etkisi ve de yabancı şirketlerin güvenini kaybetmesiyle iç ve dış baskılarla karşı karşıya.

Ancak Çin rejimi, uluslararası toplumun suçlamalarına ve küresel baskılara rağmen

soykırım suçu işlemeye devam ederken, büyük meblağlar harcayarak Doğu Türkistanla ilgili sahte ve algı yanıltıcı yalan propagandasını artırmaya çalışıyor. Özellikle Doğu Türkistan'ın çeşitli yerlerinde pek çok turistik cazibe merkezler kuran Rejim yönetimi, turistik bölgeleri yerleşim alanlarından, esir kamplarından ve cezaevlerinden uzaklara konumlandırmıştır. Bu sayede "Doğu Türkistan'da zulüm yok!" Uygurlar Mutlu" algısı yaratmak için çaba sarf ediyor.

Ayrıca Çin, Uluslararası toplumun Doğu Türkistan'daki soykırımın, baskı politikasının bittiğine inanması için az sayıda insanı Doğu Türkistan'dan yurt dışına çıkmasına izin veriyor gibi yaparken hala 2017'den önce yurt dışına çıkan veya Pasaporta başvurusu sonucu tutuklanan insanlardan hiçbirinden haber alamıyor.

Yakın tarihte Çin'in serbest bıraktığı bir Uygur Türkü yurt dışına çıkar çıkmaz bize (İstiqlal Medya Gurubu) ulaşarak, çarpıcı bilgiler paylaştı.

İsmi vermek istemeyen tanık Doğu Türkistan'da mevcut durumun 2018'den farklı olmadığını, insanların çeşitli bahanelerle hala Toplama Kamplarında ve cezaevlerinde haksız yere tutulduğunu, Cezaevlerinde ve kamplarda hayatını kaybedenlerin haberlerini sıklıkla duyduğunu aktardı.

44

Çinli yetkililer köyümüzdeki 18 camiden 17'sini yıktı.

2023 yılında kendisini ifşa etmek istemeyen tanık, 2017 yılında ceza kampına gönderilmiş olup, ceza kampı ve cezaevinde olmak üzere toplam üç yıl tutsak kalıyor. 2018 yılında Çin rejiminin köyündeki 18 camiden 17'sini üç gün içinde yıktığı ve geriye sadece bir camiye bıraktığı haberiyle sarsıldığını, Kamptan ayrıldıktan sonra karşılaştığı manzaranın trajik olduğunu, ilk zamanlarda beldede sağ kalan camide 7-8 yaşlının namaz kılabildiğini, şu anda sadece 2 kişinin namaz kıldığını, **“bunlardan biri Gassal, diğeri ise caminin imamıdır. Şu anda bu iki kişi günde 5 vakit namaza gelmek zorunda, onlar da gelmeyince görevliler**

‘Niye namaz kılmaya gelmediniz, amacınız nedir, bir planınız mı var?’ diye sorularla karşılaşabiliyor. Özellikle Silahlı polisin izlediği odak kitle arasında bu iki kişi de var. Caminin içinde kalmalılar, çünkü yabancı muhabirlere veya turistlere göstermeleri için cami ve mescitleri açık tutmak zorunda.” şeklindeki ifadelerle, Çin'in yaratmaya çalıştığı sahte **“Mutlu Uygur”** algısını çürütüyor.

Tanık Ayrıca, 2018'deki yıkımda Çin rejimi köy ahalisini toplayıp ilk gün onları camilerinin kapı ve pencerelerini kırmaya zorladığı. Ertesi gün caminin çatısını, Minareleri ve avluya giriş yollarını sökmeye zorladığı, üçüncü gün caminin duvarları, kubbeleri yerle bir edildiği, köylülerin üzüntülerini ifade etmelerinin bile yasaklandığı, bu süreçte çalışmayanları, şikayetçi olanları Kampa gönderdiğini de sözlerine ekledi.

Son 10 yıldır Çin rejimi, İslam'ı ve Çin işgaline karşı çıkan Uygurları yok etmek

için **“13. Beş yıllık plan”** kapsamında 2018'den 2022'ye kadar olan beş yıl içinde, Doğu Türkistan'da **“İslam'ın Çince sosyalizme uyarlanması”** adı altında dinle ilgili her şeyi yasakladı. Uluslararası tanınırlığa sahip araştırma kuruluşlarının Raporlarında belirtildiği üzere, Doğu Türkistan'da 16 bine yakın cami ya tahrip edildi veya yok edildi. geri kalan camilerin bir kısmı da bar ve kahvehaneye dönüştürüldü. Yeni tanığın ifadeleri Doğu Türkistan diasporasının suçlamaları ve Raporadaki bulguların doğruluğunu bir kez daha gözler önüne seriyor.

Tanık: Çinli yetkililer, 2016 yılında evlerdeki Kur'an-ı Kerim, çeşitli dini ve Uygur tarihine ilişkin kitapların yanı sıra seccade, kefen, ihramlık, ay yıldız simgesi bulunduran her şey, dolayısıyla bütün dini eşyaları zorla topladı, daha sonra halka, sözde “*yasa dışı*” dini içeriklerin ilerleyen zamanlarda tekrardan bulunması halinde her türlü cezaya razı olacaklarına dair hane halkını imza atmaya mecburladı. Sonuç olarak Çin rejiminin Uygur evlerine yerleştiği Çinliler ve ani baskınlar sonucu, evlerinde yasaklı eşyaların herhangi biri bulunanlar, esir kamplarına gönderildi veya 15 ila 20 yıla varan hapis cezalarıyla cezalandırıldı.

“**İslam Dini ve Uygur Kültürüyle ilgili her şey yasaklandı.**”

O yıllarda benimle beraber 11 kişilik bir ekip var. köydeki Mezarlığa bekçilik etmekle vazifelendirildik. Özellikle geceleri nöbet tutmamız isteniyordu. Çünkü insanlar yasaklanan dini kitapları ve diğer eşyaları mezarlığa gömerek, cezadan kurtulmaya çalışıyorlardı. Bu süreçte bazı arkadaşlar merkezi yönetime yaranmak için daha fazla kişi yakaladığı için ödüllendirilirken, bazıları terfi edildi” Dedi.

Tanığın söylediklerine göre geceleri mezarlığa kitap veya başka eşya saklamak için dışarı çıkan kişiler, hapishanelere ve ceza kamplarına gönderilerek ağır cezalara çarptırılıyor. Bazı kişiler Çin'in ağır cezalarından kurtulmak için Kur'an, dini kitaplar, seccade ve diğer dini eşyaları nehre atıyor.

Çin rejiminin son 10 yıldır yürüttüğü sistematik soykırımın bir parçası olarak yürüttüğü dini baskılar neticesinde topyekün bir halk İslam'dan tamamen vazgeçmeye zorlandı.

Yeni tanığın ifadesi, Çin'in

propaganda kurumlarının ve diplomatlarının “*dini inanç özgürlüğünü koruyoruz*” yalanını çürütürken, Çin'in bu yöntemlerle uluslararası toplumun gözünü boyadığı gerçeğini bir kez daha gözler önüne seriyor.

işgalci Çin rejimi, Doğu Türkistan'ı Çinileştirmek için “*13. Beş yıllık plan*” kapsamında 2018'den 2022'ye kadar olan beş yıl içinde, Doğu Türkistan'da “*Çin ulusal ortak bilincinin pekiştirilmesi*” adı altında halkın Mahremiyet, Ahlak, Onur, Haysiyetinin ayaklar altına alındığı, 2023 yılı Çin zulmünden kurtulmayı başaran yeni tanığın ifadeleriyle Çin rejiminin Uygurlar üzerindeki sistematik soykırım uygulamalarını bir kez daha gözler önüne seriyor.

İsminin açıklanmasını istemeyen tanık, Çin'in Doğu Türkistan'da yürüttüğü sistematik baskıların bir parçası olarak Uygur halkının mahremiyetini ayaklar altına aldığını, şerefi ve namusuna el uzattığını, “Milletler arası kaynaşma”

bahanesiyle Uygur Kızlarının Çinli erkelerle evlenmeye zorlandığını doğruluyor.

Konuşmasına mahcubiyetle başlayan tanık, Çin'in son 10 yıldır Doğu Türkistan halkının, özellikle de yetişkin kız çocuğu olan ailelerin namusuna göz dikerek, Uygur kızların yaşama özgürlüğünü ciddi şekilde ihlal ettiğini ortaya koydu.

Tanığın söylediklerine göre durum öyle bir hal almış ki Polis gözetimine takılan kız çocuğu olan aile üyeleri, çeşitli bahaneler ve envai çeşit suçlamalarla ceza kampına gönderiliyor. Daha sonra Sözde “Xinjiang Yardım Hizmet gurubu” adı altında Doğu Türkistan'ın kırsal

“

Mahremiyet, ahlak, onur, haysiyet, kavramları zorla kaybettirildi!

bölgelerine gelen Çinliler, keyfince beğenip Uygur Kızlarıyla evleniyor. Bunun için ise rejimden destek alıyor. Kalıcı yerleşmeyi kabul eden Çinlilere ise bedava konut, maddi destek ve prestijli yaşam vadediliyor. Bu evliliğe karşı gelecek Aile üyeleri hepsi Kampta veya cezaevlerinde olduğundan

hiç kimse reddedecek konumda değiller.

Tanık konuşması sürerken boğuk bir sesle **“Kadınlarımız bizim gururumuzdu, korunmaya ihtiyaçları vardı. Bu bizim gibi adamların mesuliyetindeydi, ancak Çin, kadınlarımızın ırzlarına çeşitli şekillerde el uzattı ve hiçbir çıkış yolu bırakmadı”** diye sözlerine devam etti.

“Eşleri esir kampında ve cezaevlerinde tutuklu bulunan kadınlar, aile işlerinin tamamını üstlenmekle kalmayıp, kısıtlı hallerde eşleriyle görüşürüldükten sonra cezaevi veya kamp polisi tarafından çağrılarak tacize uğruyor. Biçare mazlumlar, Ailede hem baba hem de anne rolüyle çocuklarına sahip çıkmaya çalışıyorlar. Yoksa kimsesiz denilip Çocuk kamplarına götürülüyorlar. Öte yandan hanede kalan kadın ve yaşlılar zorunlu çalıştırmaya tabi tutuluyor. Bunu yapmak zorunda. Çünkü kampa gönderilmekle tehdit ediliyorlar. Gündüzleri tarla

ve Fabrika, Kooperatifler gibi yerlerde zorunlu işlerde çalışmalılar, geceleri ise köy merkezinde siyasi terbiye derslerine katılmalılar. Her çağrıldıklarında köy ofisine veya ahaliler komitesine zamanında gelmeyen veya herhangi bir nedenle gelmeyi reddedenler, **“hastalıklı fikirlere sahip unsur”** yaftasıyla ağır para cezasıyla karşı karşıya kalıyor yada kampa atılıyor. Düşünsenize evin eri zaten tutsak, çalıştıkları yerden aldığı para yok hükmünde, cezayı nasıl ödeyecek, ya kampa gitmeyi kabul ediyor yada bütün bunlara katlanmak zorundadırlar.”

İşgalci Çin rejimi, Doğu Türkistan’ın asıl sahipleri olan Uygur ve diğer Türk halklarının onur ve haysiyetini hiçe sayıyor. Halk üzerinde keyfince zulüm eden Çinliler, **“yoksulluktan kurtarma”** adı altında Uygur kadınları ve kızları en kötü koşullarda çalışmaya zorluyor. Uygur kadınlarını kısırlaştırıyor. Aynı zamanda onları Çinli erkeklerle evlenmeye zorluyor ve reddetmeleri halinde

hapishanelere veya toplama kamplarına hapsediyor. Yeni tanığın ifadeleri, Çin’in Müslüman halka karşı yürüttüğü soykırımın hala artarak devam ettiğini ve sanılandan daha ciddi ve trajik olduğunu gözler önüne seriyor.

Tanık, Çin’in soykırım suçunu sürdürmek adına Doğu Türkistan halkına yönelik **“terörle mücadele”, “dini aşırılığı**

ortadan kaldırma”, “etnik bölücülükle mücadele” gibi envai çeşit bahanelerle baskılarını yoğunlaştırdığını belirterek, korkutulan halk, hayatlarını kurtarmak ve en ufak bir beladan bile kaçınmak için gruplar halinde ÇKP’ye katılmak zorunda bırakıldığını ortaya koydu.

Tanığın ifadesine göre Çin, uluslararası toplumu Doğu Türkistan konusunda kandırmak amacıyla kasıtlı olarak bir takım kişilerin yurt

dışına çıkmasına izin vererek, Çin’in Doğu Türkistan’daki baskı ve soykırım suçlarını örtbas etmeye çalışıyor. Oysa ki baskı her geçen gün artarak devam etmiştir.

Çin Halk Ağı’nın 2017 yılında yayınladığı bir haberde, Doğu Türkistan’da Çin Komünist Partisi’ne üye olmak için başvuruların sayısının arttığı, her 15 kişiden birinin Komünist Parti üyesi olduğu duyurulmuştu. Bölgedeki Uygur Komünist

“Uygurları Çin Komünist Parti üyesi olmaya zorluyor!”

Parti üyelerinin yüzdesine değinilmeyen, Doğu Türkistan’da daha Çin Komünist Parti üyesi olmayan sayısının 600 bin, ortalama %38 oranda eksik kaldığı iddia edilmişti. Komünist Parti üyelerinin sayısı sadece bir yılda 45.000’den fazla arttığı öne sürülmüştü.

Muhammed Ali ATAYURT
Gazeteci, Sunucu, Editör

İSTANBUL'DA ÇİN İSTİHBARATINA KARŞI OPERASYON!

“

Türkiye'deki
'Çin' ajanlarının
kimliği
açıklandı.

İstanbul'da Çin Halk Cumhuriyeti istihbaratı için Doğu Türkistan dernekleri hakkında bilgi toplayarak aktardıkları iddia edilen 6 şüpheli eş zamanlı operasyonla yakalandı.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülen soruşturma kapsamında, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından iletilen bilgilerde Çin Halk Cumhuriyeti istihbarat unsurları ile

görüşmeler gerçekleştirerek Türkiye'de yaşayan Doğu Türkistan diasporasının ileri gelenleri ve Türkiye'de faaliyet gösteren Doğu Türkistanlı dernekler ve kuruluşları hakkında bilgi toplayan 7 şüpheli tespit edildi.

BİR ŞÜPHELİ HALA FİRARDA

Topladıkları bilgi ve belgeleri Çin Halk Cumhuriyeti istihbarat unsurlarına aktardıkları ileri sürülen şüpheliler hakkında gözaltı

talimatı verildi. Bu sabah İstanbul'da düzenlenen eş zamanlı operasyonda 7 şüpheliden 6'sı yakalandı. 1 şüphelinin yakalama çalışmaları devam ediyor.

TÜRKİYE'DEKİ 'ÇİN' AJANLARI- NIN KİMLİĞİ AÇIKLANDI

Türkiye'deki Doğu Türkistanlı Sivil Toplum Kuruluşları ve diasporada önemli konumlarda bulunan kanaat önderleri hakkında, Çin

“ Türkiye’de faaliyet gösteren Altı Çin ajanı Yakalanmıştı!”

Halk Cumhuriyeti’ne ajanlık faaliyeti yapmak için bilgi topladığı tespit edilen 6 kişi geçtiğimiz günlerde tutuklandı. Çinli ajanların tutukluluğa sevk yazısına Habertürk ulaştı. Savcılığın yazısında Çin ajanlarının Suudi Arabistan ve Doğu Türkistan’da görüştüğü ortaya çıktı.

Habertürk’ten Ceylan Sever’in haberine göre, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı’nın yürüttüğü

operasyon kapsamında geçtiğimiz günlerde 7 kişi gözaltına alınması ve şüphelilerden 6’sının tutuklanmasının ardından Habertürk, sevk yazısına erişti.

Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu’nda görev yapan savcının şüphelilerin tutuklanmasını Sulh Ceza Hakimliği’nden talep ettiği sevk yazısına göre; Türk İstihbaratı **“Shadeke Maimartıazazı”**

isimli şüphelinin Çin’in karşı istihbarat ve güvenlik teşkilatı olan Çin Devlet Güvenlik Bakanlığı (MSS) görevlisi ve Çin Komünist Partisi Kargılık Başkan Yardımcısı olan **“Li”** kod adlı ajanla görüşmeler yaptığını tespit etti.

Maimartıazazı, 2000’li yılların başından itibaren Çin Kamu Güvenliği Bakanlığı (MPS) eski görevlisi **“Mutawula”** kod adlı ajan ve

MPS görevlisi **“Alimcan”** kod adlı ajan ile telefonla ve yüz yüze görüştü.

AJANLAR SUUDİ ARABİSTAN VE DOĞU TÜRKİSTAN’DA GÖRÜŞTÜ

Milli İstihbarat Teşkilatı’nın tespitine göre söz konusu yüz yüze görüşmeler için Shadeke Maimartıazazı yurt dışını tercih etti. Rapora göre Maimartıazazı, Şubat 2023’te Hong Kong’a seyahat etti. Oradan Doğu Türkistan’ın Kaşgar ilindeki Kargılık bölgesinde Li ve Alimcan kod adlı 2 ajanla görüştü. Ardından Alimcan ile Suudi Arabistan’ın Cidde kentinde bir kez daha görüştü.

Görüşmeleri kamufle etmek için Çin’de ve Suudi Arabistan’da istihbarat görevlileri tarafından Maimartıazazı’ya iki farklı pasaport verildi. Şüphelinin Çin’e gidiş gelişleri özellikle 2017 yılından sonra Uygur

vatandaşları açısından mümkün olmadığı halde kolayca yaptığı kaydedildi. Bu şekilde çok sayıda yurt dışına giriş çıkış kaydının olduğu belirtildi.

TÜRKİYE’DEKİ DOĞU TÜRKİSTANLILARIN BİLGİLERİNİ ÇİN’E VERDİ

Daha sonra Ağustos 2023’te Shadeke Maimartıazazı Türkiye’ye döndü. Çin istihbarat unsurlarıyla yaptığı görüşmelerde Türkiye’deki Doğu Türkistan derneklerinin toplantıları, Türkiye’de ikamet eden Doğu Türkistanlı kişilerin ileri gelenlerinin adreslerini tespit edip topladığı belge ve görüntüleri Çin istihbarat unsurlarıyla paylaştı.

FIRINCIDAN TALİMAT ALDI

Ardından Çin İstihbaratı’ndan aldığı talimatla Shadeke Maimartıazazı, Türkiye’deki Uygur Türkleri kanaat

önderlerinden Abdulkadir Yapçan'ın yakınında oturmak için harekete geçti. Ocak 2023'te Başakşehir'de ev aradı. Zeytinburnu'nda Uygur ekmeği üreten bir fırında çalışan Abdullah isimli bir kişi üzerinden Suriye'deki Uygurlara ilişkin bilgi toplaması için görevlendirdi. Ajanlık faaliyetleri için Çin'den 2023'te Pekin'de 7 bin, Suudi Arabistan'da da 15 bin dolar para aldı.

İKİ AJAN PAKİSTAN'DA BİRLİKTEYDİ

Şüphelilerden Hebibulla Ürümci hakkında ise sevk yazısında "*Shadeke Maimaitiazazi'ya verilmek üzere Alimcan kod isimli istihbarat görevlisinden gelen paraya aracılık ettiği*" kaydedildi. Ürümci'nin Pakistan'da da Shadeke Maimaitiazazi ile birlikte hareket ettiği ve çok sayıda yurt dışı giriş çıkış kaydının bulunduğu belirtildi.

Şüphelilerden Haşim Sabitoğlu hakkında ise "*Umre*" gerekçesiyle son

dönemlerde Çin istihbaratı tarafından görüşmelerin yapıldığı Suudi Arabistan'a gittiği, Shadeke'nin Çin'den aldığı paraları Haşim üzerinden "*ticaret*" adı altında aldığı belirtildi.

Şüphelilerden Abdullah Nasır hakkındaki sevk yazısında Çin konsolosluk görevlisi olarak kendini tanıtan "*Xuegang Zhong*" isimli Çin istihbarat görevlisiyle sık sık görüştüğü, ayrıca bu istihbarat görevlisiyle Bursa'da aynı otelde konaklama kaydının bulunduğu kaydedildi. Alimcan kod adlı ajanı tanıyan Abdullah Nasır'ın çok sayıda pasaport kaydı olduğu ortaya çıktı.

YARGITAY ÇİNLİ CASUSLARIN CEZASINI ONADI

Öte yandan Yargıtay 3. Ceza Dairesi, geçtiğimiz yıl tutuklanan ve Çin Halk Cumhuriyeti istihbarat servisinin talimatları doğrultusunda, Doğu Türkistan'dan kaçarak Türkiye'ye sığınan kişiler

“**Shadeke Maimaitiazazi'ya verilmek üzere Alimcan kod isimli istihbarat görevlisinden gelen paraya aracılık etti.**

hakkında bilgi toplayan ve bu bilgileri Çin istihbarat servisiyle paylaşan casusların cezalarını onadı.

İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesi, sanıklar Rui Pan, Abulızı Dilyaer ve Qiang Chen hakkında siyasal ve askeri casusluk suçundan 12 yıl 6 ay, sanıklar Rongwei Ban, Yijie Ban ve Yusuf Tuna hakkında siyasal veya askeri casusluk suçuna yardım etme suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve hak yoksunluklarına karar vermişti.

SİYASAL VE ASKERİ CASUSLUK SUÇU OLUŞMUŞTUR

Mahkeme, kararda özetle, sanıklar tarafından Türkiye'de ikamet eden mağdurların hedef alındığını, bu kişiler üzerinden devletin iç veya dış menfaatlerinin tehlikeye atıldığını, gizli yöntemlerle, mağdurların kanunla korunan gizli mahiyetli bilgilerinin temin edildiğini, bu bilgilerin servis edilerek

karşılığında maddi menfaat sağlandığını bildirdi.

Sanıkların, Türkiye'ye sığınan mağdurların kanunen gizli mahiyetteki bilgilerinin temin edilmesi şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, sonrasında yabancı bir devletin İstihbarat Servisine iletilerek devam ettiği, bu kapsamda siyasal veya askeri casusluk suçunun oluştuğu belirtildi.

BAM İSTİNAF BAŞVURUSUNU REDDETTİ

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi, sanıklar hakkında İlk Derece Mahkemesince kurulan hükümlere yönelik yapılan istinaf başvurularının esastan reddine karar verdi.

Kararın temyiz edilmesi üzerine dosya Yargıtay 3. Ceza Dairesi'ne geldi. Dosyayı inceleyen Daire, kararda, Çin istihbaratı tarafından aranan ve Çin'e götürülmek istenen mağdurlara yönelik kaçırılma girişiminde bulunduğu, bu kapsamda

Türkiye'ye gelen ve illegal olarak pansiyon işletip Çin uyruklu kişilerin barınmasını sağlayan Sanık Rui Pan'ın Çin istihbarat yetkilisinin talimatları doğrultusunda hareket ettiği, Çin istihbaratı ile Türkiye'de örgütlenen oluşum arasında para transferleri gerçekleştirildiği, sanıkların Çin istihbaratının talimatları doğrultusunda keşif çalışmaları yaparak mağdurlar hakkında bilgi temin ettiklerini ve kayıt altına aldıkları, Çin istihbarat yetkilisinin gönderdiği adreslerde keşif yaparak temin edilen bilgilerin Çin istihbaratına iletildiği tespitlerine yer verildi.

Daire, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi'nin kararına karşı yapılan temyiz başvurusunun incelemesi sonucunda hukuka aykırılık bulunmadığını belirterek oy birliğiyle temyiz istemlerinin esastan reddi ile hükümlerin onanmasına karar verdi.

Konuyla ilgili Türkiye'de faaliyet gösteren Uluslararası Doğu Türkistan STK'lar Birliği (UDTSB) basın açıklaması yayımladı.

TÜRKİYE'DE YÜRÜTÜLEN ÇİN CASUSLUK

FAALİYETLERİNE KARŞI GERÇEKLEŞTİRİLEN OPERASYON HAKKINDA

Türkiye'nin önde gelen medya kuruluşları 20 Şubat 2024'te Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatı'nın (MİT), Çin devleti için casusluk faaliyeti yürüten yedi kişiyi tespit ettiğini ve casuslardan altısının tutuklandığını, bir kişinin ise arandığını bildirdi. Basında yer alan haberlerde Çin adına casusluk faaliyeti yürüten kişilerin Doğu Türkistan teşkilatları,

liderleri ve Doğu Türkistan diasporasının önde gelen isimleri hakkında faaliyetler yürüttüğü belirtilmiştir. Tutuklananların kimlikleri, isimleri ve suçları henüz açıklanmasa da Türk güvenlik teşkilatlarının bu eylemi, Çin'in Türkiye'de uzun yıllardır yürüttüğü ve son yıllarda giderek artan casusluk faaliyetlerine karşı güçlü ve açık bir darbedir. Tutuklular hakkında kesin hüküm verilmesi polis ve adli makamların soruşturma ve sorgulamasına bağlı olsa da Birliğimiz, Türkiye'de faaliyet gösteren kurum ve kişilerin güvenliğini ciddi anlamda tehdit eden, devlete zarar veren bu tür casusluk faaliyetlerine karşı yürütülen sert ve haklı mücadelenin yanındadır. Uluslararası Doğu Türkistan STK'lar Birliği (UDTSB) olarak Doğu Türkistan halkı adına bu mücadele için Türk güvenlik güçlerine şükranlarımızı sunuyoruz.

Doğu Türkistan diasporasının çoğunluğunu oluşturan Türkiye başta olmak üzere, dünya genelinde Çin istihbarat teşkilatları

adına çalışan, diaspora fertleri arasında çatışma ve kargaşanın önünü açan, Doğu Türkistan davasına zarar vermeye çalışan, asılsız bilgiler yayarak halkımızın toplumsal uyum ve birliğini etkilemeye çabalayan casus sayısı sadece 7 ile sınırlı değildir. Bu sebeple, Türk istihbarat ve polis teşkilatlarının daha sıkı soruşturmalar yürütmesini, casusları tasfiye etmesini ve cezalandırmasını talep ediyoruz. Ayrıca, Türkiye'deki bu casusluk faaliyetlerine liderlik eden, rehberlik eden ve yöneten Çinli polis ve istihbarat görevlilerinin, casusluk faaliyetlerinde bulunan Çinli diplomatların, ilgili Çinli şirketlerinin, iş insanlarının, medya kuruluşlarının soruşturulmasını ve gerekli yaptırımların uygulanmasını talep ediyoruz. Türkiye'de, Çin'in çıkarlarını gözeterek hareket eden, Doğu Türkistan diasporasına saldırarak Doğu Türkistan davasını engellemeyi amaçlayan sözde siyasi partilerin ve haber kuruluşlarının da araştırılmasını rica ediyoruz.

Türkiye'deki Doğu Türkistan davasını engellemeyi amaçlayan sözde siyasi partilerin ve haber kuruluşlarının araştırılmasını rica ediyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerine düşen görevi yaptığı bu olay, Türkiye'deki Doğu Türkistan davasının ve Türk halkının güvenliği yanı sıra Türkiye'deki Doğu Türkistan toplumunun da huzurunu sağlamak için yapılmıştır. Bu operasyon doğrultusunda Çin ile Türkiye ilişkilerinin yeni bir döneme girmiş olduğunu görebiliriz. Bu hamle, Doğu Türkistan davasına, kuruluşlarına ve şahıslarına yönelik taciz, suçlama ve

“

Türkiye'deki Uygurlar: Annem Wechat'ten beni aradı. Yanında bir sivil polis vardı. Onu tekrar görmek istiyorsam muhbir olmamı istediler!

tehditlerin durdurulması yönünde güçlü bir uyarıdır. Uluslararası Doğu Türkistan STK'lar Birliği olarak, halkımızın bu konudaki tutum ve taleplerini Türkiye'nin ilgili kurumlarına iletmekle beraber, aynı zamanda Türk hükümetini ve emniyet teşkilatlarını Çin'in Türkiye'deki casusluk faaliyetlerini durdurmak için daha fazla adım atmaya çağırıda bulunuyoruz.

ÇİN KÖSTEBEKLERİ!

İstanbul'un göbeğinde, Uygur dernekleri hakkında

bilgi toplayıp Çin'e gönderen 6 kişi yakalandı. Geçen yıllarda casusların, soykırımı dünyaya anlatmasınlar diye Türkiye'deki Doğu Türkistanlıları şantajla tehdit ettiği mağdurların ifşaatlarıyla ortaya çıkarken bu kez eş zamanlı operasyon yapılması dikkat çekti. Pekin'in karanlık yöntemi bu zamana kadar nasıl

sürdürebildiği sorusu gündeme geldi.

Doğu Türkistan'daki vahşeti yıllardır sürdüren Çin'in, zulümden kaçanları dünyanın her yerinde baskı altında tuttuğu küresel örgütlerin raporlarına yansıdı. İspanya merkezli insan hakları örgütü Safeguard Defenders'in raporunda,

Pekin'in Türkiye'deki Uygurlara da yerel diasporayı gözetlemeleri için baskı yaptığı belirtildi. Bu kapsamda Çin'deki aile üyelerinin rehin alındığı, serbest kalmaları karşılığında bilgi aktarımı istendiği kaydedildi.

MIT İSTİHBARATIYLA İSTANBUL'DA 6 ŞÜPHELİYE EŞ ZAMANLI OPERASYON

Türkiye'deki Uygurlar yaşadıklarını **"Annem Wechat'ten beni aradı. Yanında bir sivil polis**

vardı. Onu tekrar görmek istiyorsam istedikleri bilgileri toplamamı istediler" diyerek anlattı. Çok sayıda örneği kamuoyuna yansıyan kirli şantajın ne zamandır devam ettiği soru işareti olurken dikkat çeken gelişme yaşandı. İstanbul'da Doğu Türkistan dernekleri hakkında bilgi toplayıp Çin'e aktardığı iddia edilen 6 kişi yakalandı. 1 şüphelinin arandığı belirtildi.

Doğu Türkistan'da Müslüman Uygur Türklerini Çinileştirmek için 2017'de çalışma başlayan Çin, bölgede öncelikle eğitim adı altında toplama kampları kurdu. Sayıları yüzlercesini bulan toplama kamplarına uydurma suçlamalarla tutuklanan on binlerce Müslüman Uygur Türkü hapsedildi. İşkenceden geçirilen Uygurların bazıları öldürüldü. Çocuklar ailelerinden kopararak yine bu kamplarda Çin kültürü ile yetiştirildi. Bölgenin kültür hafızası niteliğinde olan bilim insanları, kanaat önderleri uydurma suçlamalar yöneltilecek

tutuklandı. Çoğu katledildi. Çin zulmünü Müslüman kültürünü tamamen ortadan kaldırmak için daha da genişletti. Bölgedeki camileri yıktı. Yıkmadıklarını bar veya eğlence mekanına dönüştürdü.

TEHDİTLE AJANLIĞA ZORLADILAR

Pekin yönetimi zulmünden kaçarak kurtulan Uygurları devasa ekonomik ve diplomatik gücünü kullanarak dünyanın pek çok yerinde izlemeye başladı. Hatta Avrupa'da bazı gizli karakollar inşa ederek burada sorgu merkezleri kurduğu ortaya çıktı. Benzer iddialar Türkiye için de dillendirildi. Çin istihbaratının Türkiye'deki Uygur Türklerini Doğu Türkistan'da kalan aileleriyle tehdit ederek 'tehlikeli' gördükleri Uygur Türkleri aleyhinde ajanlık yapmaya zorladığı belirtildi. Hatta Zeytinburnu'nda Uygur Türkleri tarafından işletilen kuaförde, bir Uygur Türkü genç izinsiz bir

şekilde dükkanın fotoğrafını çekerken yakalandı. Gencin telefonunda Whatsapp üzerinden Çin istihbarat görevlileri ile yaptığı konuşmalar ve onların emirlerinin kayıtları bulundu. Uygur Türkü genç, kendisinin Çin istihbaratı tarafından Doğu Türkistan'daki annesine zarar vermekle tehdit edilerek muhbirlik yapmaya zorlandığını itiraf etti.

İSPANYOL STK RAPOR YAYIMLADI

Diasporadaki Türkistanlılar ise Çin'in baskısı nedeniyle Türkiye'nin bazı Uygurları sınırdaşı ettiğini iddia etti. Bu iddialar gündemdeki yerini korurken, Çin'deki insan hakları ihlallerini araştıran İspanya merkezli insan hakları örgütü Safeguard Defenders, Çin yönetiminin, Türkiye'de yaşayan Uygur Türklerine yerel Uygur diasporasını gözetlemeleri için giderek daha fazla baskı yaptığını ortaya çıkaran yeni raporu paylaştı.

“

Çin yönetimi, Türkiye'de yaşayan Uygur Türklerine yerel Uygur diasporasını gözetlemeleri için daha fazla baskı yapıyor!

Rapora göre; Çin istihbaratı, Doğu Türkistan'daki soykırım ve baskı politikasını kamuoyuna duyurmaya yönelik faaliyet yürüten insan hakları örgütleri hakkında bilgi topluyor. Bunun için Türkiye'de yaşayan Uygur Türklerini, Doğu Türkistan'da kalmış aile üyelerini rehin alarak veya onlar aracılığıyla tehdit ediyor. Raporda, Çin polisinin Doğu Türkistan'daki Uygur Türklerini nasıl kullandığı, Türkiye'deki misyon

personeli ve muhbirleri aracılığıyla nasıl baskı kurduğu belirtildi. Ayrıca raporda, Türkiye'de yaşayan Uygur Türkleri ile yapılan röportajlar kullanıldı.

MİT DESTEKLİ OPERASYON YAPILDI

Çin'in Türkiye'deki köstebek faaliyetlerine ilişkin uzun süreden beri gündeme gelen iddialara karşı harekete geçildi. İstanbul'da Çin Halk Cumhuriyeti istihbaratı için Doğu Türkistan dernekleri hakkında bilgi toplayarak aktardıkları iddia edilen 6

şüpheli eş zamanlı operasyonla yakalandı. İstanbul Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından yürütülen soruşturma kapsamında, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından iletilen bilgilerde Çin Halk Cumhuriyeti istihbarat unsurları ile görüşmeler gerçekleştirerek Türkiye'de yaşayan Türkistanlıların ileri gelenleri ve Türkiye'de faaliyet gösteren Doğu Türkistan dernekleri ve kuruluşları hakkında bilgi toplayan 7 şüpheli tespit edildi. Topladıkları bilgi ve belgeleri

Çin Halk Cumhuriyeti istihbarat unsurlarına aktardıkları iddia edilen şüpheliler hakkında gözaltı talimatı verildi. İstanbul'da bu sabah düzenlenen eş zamanlı operasyonda 7 şüpheliden 6'sı yakalandı. 1 şüphelinin yakalama çalışmaları devam ediyor.

Muhammed Ali ATAYURT
Gazeteci, Sunucu, Editör

KONUŞULMAYAN TRAJEDİ:

ÇİN'İN UYGUR ÇOCUKLARI VE AİLELERİNİ ACIMASIZCA AYIRMASI

Çin'in Doğu Türkistan'daki acımasız baskısının merkez üssünde özellikle sinsi bir taktik yatıyor: Uygur çocuklarının sistematik olarak ailelerinden ayrılması. Bu iğrenç uygulama, Çin'in

Uygur kültürel kimliğini silme ve homojen bir Han Çin ideolojisini dayatma kampanyasının temel taşı olarak hizmet ediyor.

Çin'in uzak batı bölgelerinde yaşayan Uygurlar, çağımızın en korkunç insan hakları

krizlerinden birinin acımasız bir kanıtı olarak duruyor. Burada Çin hükümeti, terörle mücadele adı altında Uygur Müslümanlarını bastırmak için sistematik bir kampanya düzenleyerek sadece haklarını değil, kültürel ve ailevi bağlarının

özünü de ellerinden aldı. Bu etnik temizlik ve soykırımın merkezinde özellikle üzücü bir husus yatmaktadır: Uygur çocukların ailelerinden zorla ayrılması.

Çin hükümetinin baskıcı önlemleri dramatik bir artış gösterdi; raporlar bir milyon veya daha fazla Uygur'un keyfi olarak "eğitim yoluyla dönüşüm" merkezlerinde alıkonulduğunu, işkenceye, siyasi telkine ve sistematik bir zorla asimilasyon kampanyasına maruz kaldığını gösteriyor.

Bu terör ortamında Uygur çocuklar ebeveynlerinin kollarından koparılıp devlet tarafından işletilen kurumlara yerleştiriliyor ve burada dilleri, inançları ve kültürel mirasları sistematik olarak yok ediliyor. Bu makale, bu korkunç insan hakları ihlaline ışık tutmayı ve bu tarifsiz adaletsizliğe karşı haykırın sesleri yükseltmeyi amaçlamaktadır.

TARİHSEL VE SİYASİ BAĞLAM

Doğu Türkistan'daki (Uygurlar tarafından reddedilen bir terim olarak Çinli yetkililer tarafından Sincan olarak da anılmaktadır) Uygur halkının içinde bulunduğu kötü

Uygur çocuklar ebeveynlerinin kollarından zorla koparılıp devlet tarafından işletilen Yatılı Ana okullarına (Çinileştirme merkezleri) yerleştiriliyor!

durum ani bir patlamanın değil, uzun bir baskı ve ötekileştirme tarihinin sonucudur. Çoğunluğu Müslüman Türk halkı olan Uygurlar, Çin'de tarihsel olarak sistematik ayrımcılığa maruz kalmışlardır. Kültürel ve dini özerklik için verdikleri mücadele Çin hükümeti tarafından amansız bir baskı ile karşılanmıştır.

2014 yılında, bu kaynaklı gerilim sert bir dönüş yaptı. Çin, "dini aşırıcılık" ve sözde "Teröre Karşı Halk Savaşı" ile mücadele kisvesi altında Doğu Türkistan'da yoğun

bir baskı başlattı. Kültürel çeşitlilik açısından zengin olan bölge, giderek daha yaygın ve müdahaleci bir gözetim devletine maruz kaldı. Görünüşte terörizmi hedef alan bu kampanya, gerçekte Uygur nüfusunu kontrol etmeye ve asimile etmeye yönelik üstü örtülü bir girişimdi.

Çin hükümetinin acımasız politikalarının Uygur kimliğine yönelik açık bir saldırıya dönüşmesiyle

durum 2017'de daha da kötüleşti. Tahminen 1,8 milyon Uygur ve diğer Müslüman azınlıklar, üstü kapalı bir şekilde **"dönüşüm kampları"** olarak adlandırılan geniş bir gözaltı kampları ağına hapsedildi.

AYRIŞTIRMA MEKANİZ- MALARI

Çin'in Doğu Türkistan'daki acımasız baskısının

merkezinde özellikle sinsi bir taktik yatıyor: Uygur çocukların ailelerinden sistematik olarak ayrılması. Bu iğrenç uygulama, Çin'in Uygur kültürel kimliğini silme ve homojen bir Han Çinli ideolojisini dayatma kampanyasının temel taşı olarak hizmet ediyor.

Bu hesaplanmış kültürel soykırım stratejisinde Çin devleti eğitimi silah olarak kullanmıştır. Çin hükümetinin asimilasyon

süreci, ebeveynlerin yukarıda belirtilen keyfi iddialarla gözaltına alınması, gözaltı kamplarına yerleştirilmesi ve çocukların savunmasız ve savunmasız bırakılmasıyla başlar. Ebeveynleri alıkonulan, hapiste olan ya da yeniden eğitim veya **"eğitim"** gören çocuklar özel ihtiyaç kategorisinde sınıflandırılarak devlet bakımına uygun hale getiriliyor ve bu da genellikle bu yetimhanelere veya yatılı okullara yerleştirilmeleri

anlamına geliyor.

Bu okullarda çocuklar ailelerinden ve toplumlarından soyutlanarak aile bağlarından ve kültürel miraslarından mahrum bırakılmaktadır. BM uzmanları, ebeveynleri sürgün edilen ya da gözaltına alınanlar da dahil olmak üzere çocukların ailelerinden geniş çaplı olarak koparılmaları konusunda ciddi endişelerini dile getirmişlerdir. Bu ayırma ve ardından Han kültürel uygulamalarına zorla asimilasyon, sadece aile hayatının ihlali değil, aynı zamanda Uygur kimliğine doğrudan bir saldırıdır.

Akademisyenler ve insan hakları örgütleri tarafından bildirildiği üzere, Uygurca ve diğer azınlık dillerinde eğitim veren yerel okulların kapatılması bu trajediyi daha da kötüleştirmektedir. Uygur kimliğini besleyen eğitim kurumlarını ortadan kaldırmaya yönelik bu kasıtlı eylem, Pekin'in Doğu Türkistan'daki politikalarının uğursuz doğasını vurgulamaktadır.

**Çince düşünen,
Çince davranan
ve Çince
Yaşayan tek tip
Çinli bireyler
yetiştirmeye
çalışıyor.**

Dünya bu vahşeti görmezden gelmemelidir. Uygur çocukların eğitim kisvesi altında ailelerinden zorla koparılması, insan haklarının açık bir ihlalidir ve otoriter rejimlerin etnik azınlıkları bastırmak ve asimile etmek için ne kadar ileri gidebileceğinin acı bir hatırlatıcısıdır. Bu, bütün bir kültürü silmeyi amaçlayan dehşet verici bir stratejidir ve kişinin kültürel mirasını ve ailevi bağlarını sürdürme yönündeki temel insan hakkının ihlalidir. Bu sadece bölgesel bir mesele değil; küresel kınama ve acil eylem gerektiren insani bir krizdir.

HUKUKİ VE İNSAN HAKLARI PERSPEKTİFİ

Doğu Türkistan'da Uygur çocukların ailelerinden zorla koparılması sadece derin bir insanlık trajedisi değil, aynı zamanda uluslararası hukukun ve insan haklarının bariz bir ihlalidir. Çin hükümeti tarafından yürütülen bu sistematik etnik temizlik kampanyası, Çin'in 1992 yılında onayladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne açıkça aykırıdır. Sözleşme, çocukların kendi istekleri dışında ebeveynlerinden ayrılmaması gerektiğini açıkça belirtmekte ve

çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Dahası, bu eylemler BM uzmanları tarafından da belirtildiği üzere ayrımcılık yapılmaksızın eğitim hakkının ağır bir ihlalini teşkil etmektedir. Yatılı okullarda Mandarin ağırlıklı eğitime geçiş ve Uygurca eğitim veren yerel okulların kapatılması, kültürel hakların önemli bir unsuru olan anadilde eğitim hakkını açıkça baltalamaktadır.

Ayrıca, Çin devleti tarafından Doğu Türkistan'da uygulanan politikalar, ifade özgürlüğü ve aile

“ Pek çok ülke parlamentosu, yapılanları “Soykırım” olarak niteliyor!

hayatının mahremiyeti ilkelerine aykırıdır. Çin hükümeti, çocukları zorla devlet kurumlarına yerleştirerek ve aileleriyle iletişimlerini kısıtlayarak, çocukların düzenli kişisel ilişkilerini sürdürmelerine ve ebeveynleriyle doğrudan temas kurmalarına olanak tanıyan temel insan haklarını ihlal etmektedir.

İnsan hakları örgütleri ve hukuk uzmanları da dahil olmak üzere uluslararası toplum bu eylemleri defalarca kınamıştır. Uygur çocukların kültürel kimlik, aile hayatı ve ifade özgürlüğü haklarından mahrum bırakılması, Çin hükümetinin uluslararası insan hakları normlarını ve küresel insan hakları anlaşmaları kapsamındaki yükümlülüklerini göz ardı ettiğinin açık bir göstergesidir. Bu ihlallerin ciddiyeti ve ölçeği, Çin hükümetini sorumlu tutmak ve Uygur nüfusu için bu temel hakların korunmasını sağlamak için küresel toplumdaki acil ve sağlam bir yanıt talep etmektedir.

ULUSLARARASI MÜDAHALE VE SAVUNUCULUK

Çin hükümetinin Doğu Türkistan'daki korkunç insan hakları ihlallerine karşı uluslararası tepkiler artıyor, ancak krizin ciddiyeti karşısında yetersiz kalıyor. BM, insan hakları örgütleri ve çeşitli hükümetler Doğu

Türkistan'daki insan hakları ihlallerini kınadı.

İnsan hakları aktivistleri Çin'in eylemlerini şiddetle eleştirerek BM üye devletlerini bu eylemleri soykırım olarak tanımaya ve Çin'in BM İnsan Hakları Konseyi'ne yeniden seçilme teklifini reddetmeye çağırdı. Dahası, ABD hükümeti Doğu Türkistan'daki durumu soykırımın ve insanlığa karşı işlenen suçların bir devamı olarak tanımlamış ve Uygurların zorla çalıştırılmasında rol oynayan şirketlerin kara listeye alınmasına yol açmıştır.

Bu küresel tepki önemli olmakla birlikte, hala daha önemli ve uyumlu eylemler gerektirmektedir. Uluslararası toplum bu insan hakları ihlallerini sadece tanımakla kalmamalı, aynı zamanda Çin hükümetini sorumlu tutmak ve Uygur halkına yardım ve adalet sağlamak için somut önlemlerle aktif bir şekilde yanıt vermelidir.

Uluslararası toplumun bu eylemleri kesin bir dille

kınaması ve Çin hükümetini sorumlu tutmak için kararlı adımlar atması zorunludur. Dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, uluslararası örgütler ve sivil toplumlar bu korkunç insan hakları ihlalini sona erdirme çabalarında birleşmelidir. Hepimiz bu çocukların aileleriyle yeniden bir araya gelme, kültürel kimliklerini koruma ve korku ve baskıdan uzak yaşama haklarını savunmalıyız. Doğu Türkistan'daki Uygur ailelerin durumu, kolektif ahlaki kararlılığımızın bir sınavıdır – başarısız olmayı göze alamayacağımız bir sınav.

Dareen KHALED
Uygur Araştırmaları Merkezi,
Araştırmacı

CEZA HUKUKU GERİYE YÜRÜMEZ! AMA DOĞU TÜRKİSTAN'DA ÇİN İSTERSE HER ŞEY OLUR

Araştırmalar, Çin'in yasaları geçmişe dönük uyguladığını, ilgili yasaların düzenlenmesinden onlarca yıl önce dua eden ve dini kitaplar okuyan Uygurları ve Kazakları cezalandırdığını ortaya koyuyor.

Simon Fraser Üniversitesi'nde Uluslararası Çalışmalar Yardımcı Doçenti ve Doğu Türkistan uzmanı olan Antropolog Darren Byler, yeni araştırmasında garip bir olguyu ortaya koyuyor. Doğu Türkistan'ın güneyinde sulama kanalları tıkanmış ama toprak kayması ya da başka doğal olaylar nedeniyle değil kitaplar tarafından tıkanmışlar.

Köylüler geceleri oraya gidip evde sakladıkları tüm kitaplarını oraya atmışlar. Çünkü polis evleri ziyaret ediyor ve dini, aykırı ya da başka türlü *"muhalif"* yayınlar bulursa onları tutuklarlar. Hangi kitapların aykırı olarak görülebileceğini bilmediklerinden, endişeyle kitaplarının hepsini yok ediyorlar veya kanalizasyonlara atıyorlar.

Byler, 8 Mart'ta *"ChinaFile"*da yayınlanan yeni bir araştırma makalesinde bunun nedenlerini açığa çıkarıyor. Byler'in çalışmasının çıkış noktası, 31 Ağustos 2018 tarihinde, Kazakistan sınırına yakın Jimunai İlçesindeki Halk Mahkemesi tarafından

Nurlan Pioner adlı etnik bir Kazak ve Tohti Silam adlı bir Uygur kitapçı aleyhine verilen ve sızdırılan bir mahkeme kararıdır. Pioner'in baldızı büyük riskler olarak mahkeme kararının bir kopyasını Kazakistan'a kaçırdı ve oradan da Byler'e ulaştı. Doğu Türkistan'daki mahkemeler genelde bu

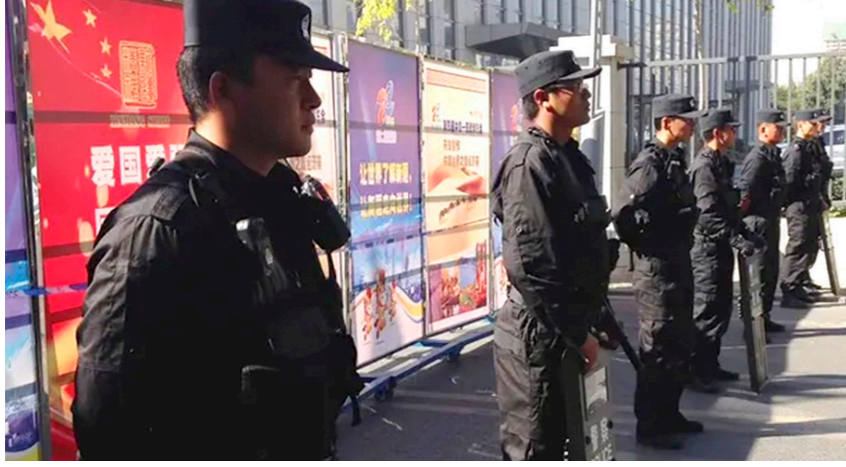
kararları gizli tutuyor ve sanıkların yakınları için bile bunları elde etmek her zaman kolay olmuyor.

Neredeyse altı yıl önce verilen bir karar neden önemli? Çünkü yargıçlar, Çin hukuk sistemi dışında kimsenin okumayacağından emin olarak, devlet

**Dünyanın
hiçbir yerinde
böyle bir
"Hukuk"
Sistemi yok!**

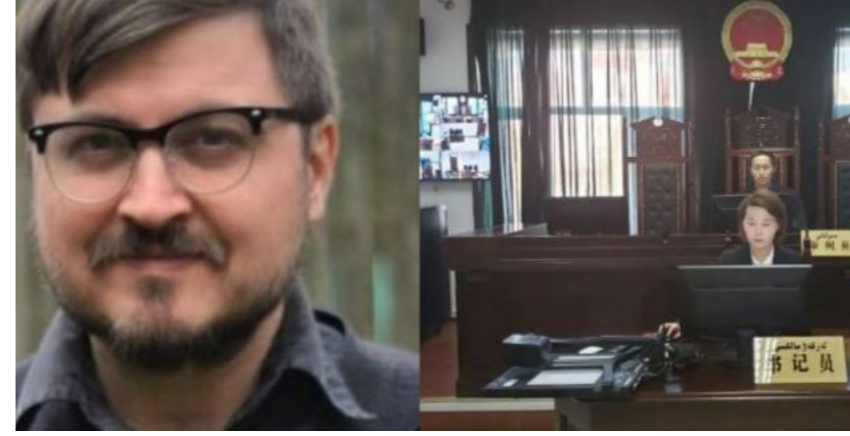
“ÇKP'ye bağlı İslam Derneği imamları ve mollaları tarafından kullanılan eserler ancak 2017 yılında ‘aşırılıkçı’ olarak nitelendirildi.

tarafından atanan, aslında sanıkların tarafından olmayan savunma avukatlarının argümanlarına da yer verdiler. Karar'da Pioner'in avukatı, kendisinin Çin hükümeti tarafından resmi olarak onaylanmış bir İslam din adamı olduğunu ve devlet kontrolündeki İslami faaliyetlerin bir parçası olduğunu belirttikten sonra, mahkemeye “Parti ve hükümetin kendisine her düzeyde verdiği desteği onurlandırmadığını ve ideolojik olarak uyanıklığını gevşettiğini” söylüyor. Ayrıca avukat, Pioner'in “topluma ya da ulusal birliğe çok az zarar verdiğini, bu nedenle, mahkeme tarafından karar verildiğinde, hapsedmek yerine cezanın hafifletilerek yeniden eğitime

odaklanan ceza verilmesini umduğunu” belirtiyor.

Ancak, ÇKP'ye bağlı avukatlar bile tarihlerde bir yanlışlık olduğunu belirttiler. Silam'ın iki avukatı mahkemeye saygılı bir şekilde “Suçlamaların yıl ve aylarına bakılırsa, sanık tarafından işlenen tüm suçlar 1994-1995 ve 2011-2015 yılları arasında meydana gelmiştir. O dönemde ilgili kanun ve yönetmelikler henüz yürürlüğe girmemişti” ifadelerini kullanıyor. Bu durum Pioner için de geçerliydi ve Çin'de de yasalar ceza kanunlarının geçmişe dönük olamayacağını öngörüyor.

Sonunda, geriye yürümezlik argümanı kabul edilmedi. Pioner, Doğu Türkistan'ın etnik Kazak toplumunda önemli bir Müslüman liderdi. Byler onu “canlı ve etkili bir dini lider” olarak tanımlıyor. Rolü Çinli yetkililer tarafından kabul edilmiş ve ÇKP kontrolündeki Çin İslam Derneği'nin üyesiydi. Öyle olmasına rağmen, yasadışı dua toplantıları

düzenlemediği, “aşırılık yanlısı” ve “aykırı” kitaplara sahip olduğu ve bazılarını Uygurcaya çevirmek ve basmak için Silam ile birlikte çalıştığının tespit edildiği için tutuklandı.

Bu kitaplardan bazıları, örneğin Uygurca hadis derlemesi “Riyazüs Salihin”, başlangıçta ÇKP kontrolündeki Xinjiang Halk Neşriyatı tarafından yayınlanmış ve ÇKP'ye bağlı İslam Derneği imamları ve mollaları tarafından kullanılmıştı. Metin ancak 2017 yılında “aşırılıkçı” olarak nitelendirildi. Mahkemenin sakıncalı bulunduğu bir diğer kitap İsrail'i sert bir şekilde eleştiriyor ve Filistin yanlısı bir tutumu destekliyordu. Kitap İsrail'de aşırılık yanlısı olarak değerlendirilirken,

ÇKP'nin kendi yayınlarında da benzer görüşlere rastlanabilmektedir.

Bu faaliyetler Pioner'in bunları gerçekleştirdiği dönemde yasadışı değildi ve 2017'den önce yasal sayılırdı. Buna rağmen Çin mahkemeleri yasaları geriye dönük olarak uyguladı. Pioner, “toplumsal düzeni bozmaktan” yedi yıl, “yasaların uygulanmasını baltalamak için aşırıcılığı kullanmaktan” beş yıl ve “aşırıcılığı yaymaktan” beş yıl olarak toplam 17 yıl hapis cezası aldı. Silam ise “sadece” on üç yıl ceza aldı ve cezası on bir yıla indirildi.

Byler'in çalışması, Doğu Türkistan'da İslami yok etmek ve yerel dini ağları bozmak için, “resmi” devlet kontrolündeki İslam'ın bir

parçası olanlar bile dahil olmak üzere adaletin nasıl uygulandığına dair nadir bir bakış sunuyor.

Doğu Türkistan'daki kişilerin “aşırılık yanlısı yayın bulundurma” suçundan uzun hapis cezalarına çarpılmaktan kaçınmak için geceleri kitapları sulama kanallarına ve kanalizasyonlara atmalarına şaşmamalı.

Haber Nida

GÖRÜLMEK İSTENMEYEN SOYKIRIM: DOĞU TÜRKİSTAN...

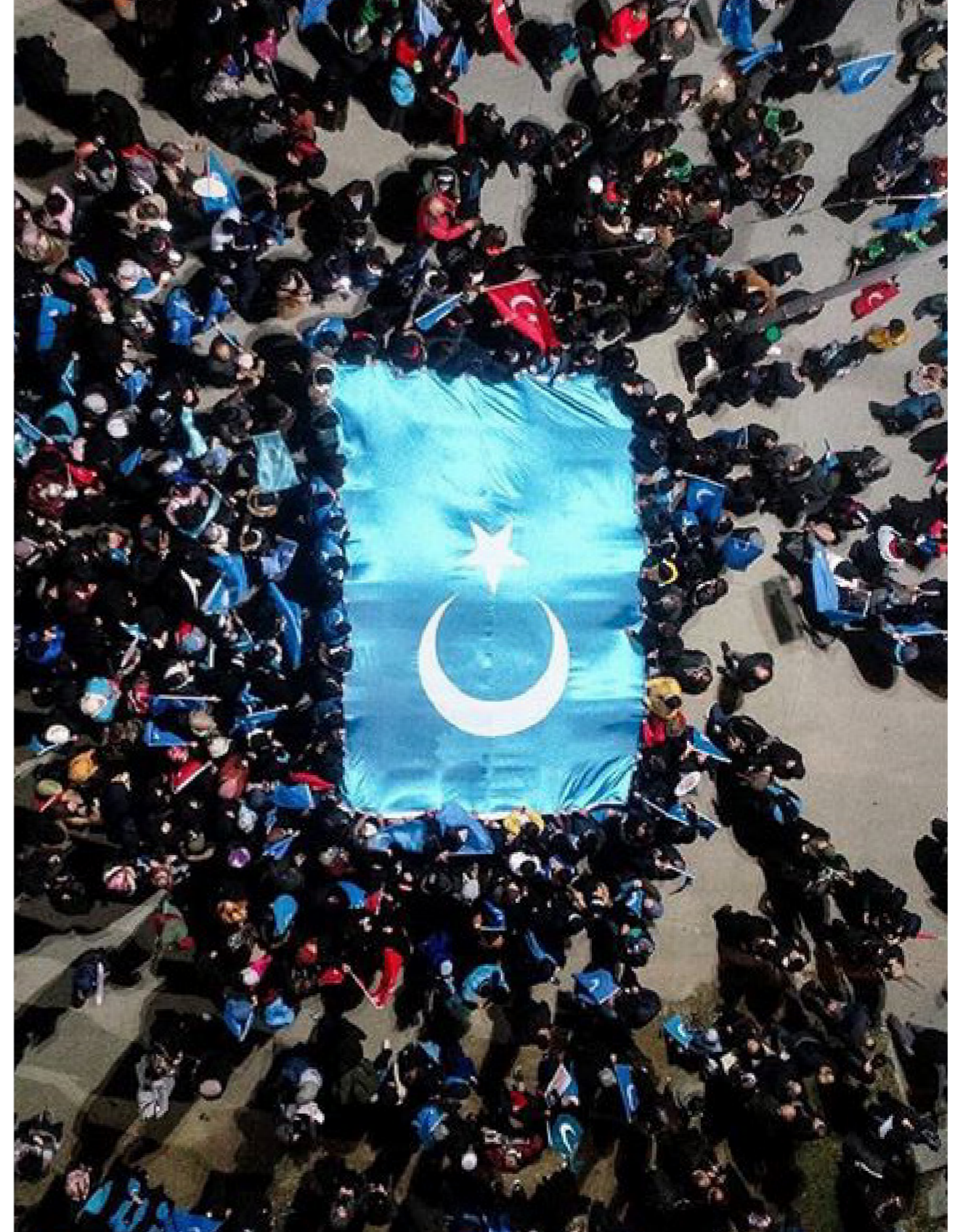

**Ip-Man
filminde
propagandası
yapılan
hoşgörülü Çin
medeniyeti.**

Türkiye’de popüler anlamda Çin algısı muhtemelen iki kanal üzerinden yürüdü uzun yıllar. Bunlardan ilki, resmi ideolojinin Osmanlı/Selçuklu/İslam tarihi yerine, Orta Asya Türk tarihinden hareketle inşa etmeye yöneldiği yeni Türk kimliği sürecini takiben Atsız başta olmak üzere birçok ismin kaleme aldığı tarihi romanlar, ikincisi ise 1970’li yıllarda yaygınlaşan Uzak Doğu Sporları merkezli Karate, Judo, Taekwondo ve Kung-Fu salonlarıyla beraber bu sporların konu edinildiği sinema örneklerinin yoğun gösterimidir. Natuk Baytan’ın Atsız’ın eserinden ilhamla beyaz perdeye taşıdığı **“Bozkurtlar Geliyor”**, Suat Yalaz’ın Tarkan çizgi romanından yine sinema aktardığı filmlerde Türklerin muhatapları Çinlilerdir.

1970’li yıllarda Çinli bir genç olarak Bruce Lee’nin, hocası

İp-Man’dan öğrendiği Kung-Fu sporunu Hollywood imkanları ile bütün dünyada popüler hale getirmesi Uzak Doğu kültürüne yönelik ilgiyi küresel hale getirdiğini söyleyebiliriz. 2008 yılından itibaren bir seri halde vizyona sokulan ve Kung-Fu hocası İp-Man’ın hayatının anlatıldığı 2. filmde (2010) çok önemli bir sahne vardır. İngiliz boksörün Çinlilere dair bütün aşağılama, yok sayma, kendisini üstün görme, yüksek medeniyetin Batılılar olduğuna dair tavır ve söylemleri karşısında İp-Man’ın yaptığı müthiş konuşma Çin kültürünün “erdemliliğini” temsile yönelik önemli bir metindir aynı zamanda. İp-Man konuşmasında, Batılı seyirci ve gazetecilerin beklediğinin aksine Çin döğüş sanatlarının bokstan üstünlüğünü ispatlamaya gelmediğini, yaratılış gereği hiçbir insanın diğerlerinden

üstün olmadığını, insanların birbirlerine karşı hoşgörülü davranmayı öğrenmelerinin zaruretini vurgular.

Ancak gösterilen bu ideal düzeye karşın yaklaşık 150 yıldır -komünist Çin öncesi ve Mao ile başlayan süreçte- Doğu Türkistan bölgesinin kadim halkı olan Uygur Türkleri bu filmdeki **"hoşgörü"** söyleminin aksine Çin devleti tarafından ötekileştirilen, toprakları gaspedilen, toplama kamplarından hapishanelere kitlesel biçimde özgürlükleri kısıtlanan, işkencelere uğratılan acılı bir tarihin öznesi konumundalar.

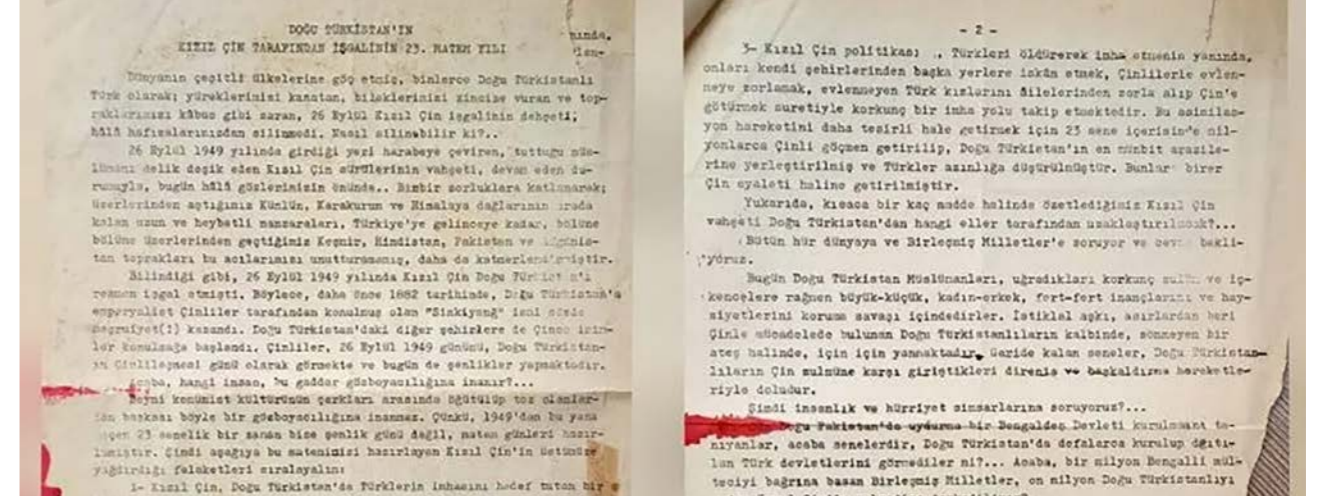
DOĞU TÜRKİSTAN'A İLGİM ÇOCUKLUK YILLARIMDAN BAŞLAR

Benim Doğu Türkistan meselesine ilişkin duyarlılığım çok küçük yaşlardan itibaren gelişti. Babamın kitapları arasında gerek 1970'li yılların politik dergileri ve gerekse H. Ali Çakar'ın **"Türkistan**

Dramı"(1972) ve daha sonra sürgün Uygur Türk lideri İsa Yusuf Alptekin'in **"Doğu Türkistan Davası"**(1981) kitapları gibi yayınları bilerek büyüdüm. Zaman zaman babam Doğu Türkistan ile ilgili dergiler de getirirdi eve. Dolayısı ile eskiden beri Türkiye dışındaki Türklerin meselelerinden haberdar olarak düşünce dünyam biçimlendi. Üniversiteye gittiğim yıl ise Hasan Sağındık'ın çıkardığı **"Yusuf Yüzlüler"** albümündeki **"Güzel Türkistan"** şarkısının, bütün bu okuduğum kitaplarda anlatılan insanlık trajedisini ağırlaştırıran bir şarkı olarak meseleyi benim için çok daha anlamlı kıldığını söyleyebilirim. Ayrıca, ailesi ile birlikte sınırları yürüyerek geçen ve yolda birçok kayıplar vererek 1954 yılında Türkiye'ye gelebilen rahmetli İsa Yusuf Beyin **"Doğu Türkistan Hükümeti Eski Genel Sekreteri"** imzasıyla 1972'de yayınladığı bir bildiri kişisel arşivimin en önemli belgelerindedir ve özenle saklarım yıllardır.

Doğu Türkistan'ın 26 Eylül 1949 tarihindeki işgalinin

yıldönümünde kaleme alınan bildiri aslında trajedinin hiç değişmeden uzun yıllardır sürdüğünü gösteriyor. İşgalin ardından bölgenin isminin değiştirildiğini, yüzbinlerce Müslüman Türk'ün şehit edildiğini, Çin devletinin katliamlarından kaçabilenlerin dünyanın değişik memleketlerinde dağılmak zorunda kaldıklarını, İslam dininin **"kanun dışı"** ilan edildiğini, cami ve medreselerin kapatıldığını, ibadet, dini merasim ve tedrisatın yasaklandığını, dini kitap yazanlara meydanlarda kendi kitaplarının zorla yakıtıldığını, dini liderlere Mao'nun "ondan başka ilah olmadığı"nın zorla propagandasının yaptırılmaya çalışıldığını, bunu yapmayan din adamlarının öldürüldüğünü, Doğu Türkistanlıların başka şehirlere sürüldüğünü, Türk kızlarının zorla Çinli erkeklerle evlendirilmeye çalışıldığını, bunu reddeden kızların zorla alınarak Çin'in iç bölgelerine götürüldüğünü, Türklerin kendi coğrafyalarında azınlığa düşmeleri için milyonlarca

Çinlinin Doğu Türkistan topraklarına yerleştirildiğini yazan İsa Yusuf Bey'in o yıllarda tarihe not düştüğü gerçekler ne yazık ki ağırlığını daha da artırarak bugünlere ulaştı.

Doğu Türkistan'dan Türkiye'ye gelip mücadelesini buradan vermeye çalışan İsa Yusuf Alptekin Beyin 26 Eylül 1972 yılında yayınladığı bildiri (Selçuk Küpçük arşivi).

Adem Özköse'nin **"Esir Türkler-Müslüman Doğu Türkistan Halkı"** (Pınar Yayınları, 2023) isimli kitabı, Sultan Abdülaziz döneminde Osmanlı'nın himayesine girmek için İstanbul'a heyet gönderen (1873) Kaşgar Hanlığı'nın o tarihlerden bugünlere

varoluş mücadelesinin hızlıca anlaşılabilmesi için çok değerli bir çalışma. Kuşkusuz Doğu Türkistan meselesini anlatan ve geçmiş on yıllarda birçok ismin kaleme aldığı çok kıymetli yayınlar söz konusu. Özköse'nin kitabı özellikle farklı dönemlerde Türkiye'ye gelip yerleşen Doğu Türkistanlı topluluk üzerine yeni şeyler söylemesi bakımından meseleyi dikkate değer şekilde güncelliyor.

İstanbul Sefaköy ve Zeytinburnu'nda yoğun olarak hayata tutunmaya çabalayan topluluğun öne çıkan temsilcilerinden Maarif Derneği Başkanı Hidayet Oğuzhan, tarihçi akademisyen Abdurreşit Celil Karluk, Uygur

“**Toplumun Önde gelen isimlerinin mücadeleciliği geçen hayat hikayelerine yer veriliyor.**”

Türkçesinden kimi eserleri Türkiye Türkçesine çeviren akademisyen Abdullah Oğuz gibi isimlerle gerçekleştirilen söyleşiler meselenin kronolojik öyküsünü hatırlatmasının yanı sıra, Doğu Türkistan'ın geleceği hakkında bizleri nelerin beklediğine dair önemli çözümler içermekte.

Batı ülkeleri Doğu Türkistanlılar için tüm İslam ve Türk ülkelerinden bugün daha güvenlidir.

Hidayet Oğuzhan'ın *"Amerika Doğu Türkistan meselesi üzerinden rekabet halinde olduğu Çin'i sıkıştırmak istiyor (...) Biz Doğu Türkistan meselesinin her türlü vesileyle gündem olmasına taraftarız. Fakat kendi iddialarımız ve hedeflerimizden sapıp herhangi bir*

devletin ajandasına göre hareket etmeyi de doğru bulmuyoruz" tespiti, Abdurresit Celil Karluk'un *"Çinlilere göre merkez ülke Çin'dir. Bu mantığa göre Çin'in başkalarına değil; başkalarının Çin'e ihtiyacı vardır (...) Çin medeniyetinden beslenen bu özgüven başta Doğu Türkistanlılar olmak üzere herkesi öteki ve barbar olarak görüyor"* çözümlemesi, Abdullah Oğuz'un "Batı ile kıyasladığımızda, Batı ülkeleri Doğu Türkistanlılar için tüm İslam ve Türk ülkelerinden bugün daha güvenlidir. Çünkü bazı Batı ülkelerinde 'Doğu Türkistanlılar her ne sebeple olursa olsun Çin'e iade edilemez' diye hukuki bir madde var. Fakat Türkiye gibi dost ülkelerde, bizimle ilgili hukuki bir karardan ziyade idari tasarruflar uygulanıyor" olgusunu dile getirmesi altı çizilecek cümlelerdir.

Özköse'nin kitabından hareketle, özgür toprakları işgal edildikten sonra yaklaşık 150 yıldır var oluş mücadelesi veren Doğu

Türkistanlıların maruz bırakıldıkları soykırımın detaylarına dair bazı bilgileri buraya taşımak isterim:

- Doğu Türkistanlı ailelerin evlerine, kimlik asimilasyonuna uğratmak ve Çinileştirmek için Çinli erkekler yerleştiriliyor. Domuz eti yemeye zorlanıyorlar. Bunu reddedenler toplama kampları ya da hapishanelere götürüyorlar. Kimi zaman da Uygur Türk kadınlarından Çinli ailelerin evlerini ziyaret etmeleri isteniyor.

Aslında bu ve benzeri uygulamaların Müslüman Uygur Türk kültürünü ortadan kaldırmak ve Çinileştirmek maksadı taşıdığı açık. Müslüman ve Türk kültürü gereği bu uygulamayla gururu incinen Türk kızları intihar ediyor maalesef.

- Doğu Türkistan'da 70 yıl evvel Çinli nüfusu %5 iken bugün gelinen noktada %45. Bu da açık biçimde bölgenin hızla Çinileştirilmeye doğru gittiğini göstermekte.

- Hapishaneye götürülen Doğu Türkistanlı kadınlara ağır işkenceler uygulanıyor.

Adem Özköse'nin *"Esir Türkler"* kitabı

"Çoğu İslam ülkesi olan 54 ülke yayımladıkları ortak mektupta Çin'in Doğu Türkistan politikasına tam destek verdiklerini açıkladılar"

- Hapishane şartları ise oldukça ilkel ve zaten işkence üzerine kurulu. 15 metre karelik hücreye mesela 20 kişi zorla sıkıştırılıyor. Yatak olmadığı için mahkumlar

sıra ile uyumaya çalışıyor. Mahkumlara tek tip kırmızı renk cezaevi elbisesi giydiriliyor. Çin devlet başkanını öven Çince şarkılar zorla söylettiriliyor. Söyleyemeyenler arasında dayağa maruz kalıp bacakları kırılanlar var. Özel işkence odalarının bulunduğu bu hapishanelerde sistematik şiddet uygulanıyor. (Özköse'nin görüştüğü Abdulhaber Recep'in, maruz kaldığı işkencelerden sonra kırılan kaburga kemiklerinden dolayı göğsü içeri çökmüş- s.15)

- İslam dünyası Doğu Türkistan'a duyarsız. *"Çoğu İslam ülkesi olan 54 ülke yayımladıkları ortak mektupta Çin'in Doğu Türkistan politikasına tam destek verdiklerini açıkladılar"* (s.148).

- Doğu Türkistan'daki hayati tehlikelerinden dolayı Türkiye'ye kaçanların aileleri de bu kamp ve hapishanelere götürülüyor ve aile Çin devleti

tarafından *"terörist"* olarak kodlanıyor.

- 2016 yılından itibaren Doğu Türkistan'da Uygur Türkleri birer birer kaybolmaya başladı.
- Devasa büyüklükteki toplama kampları 2014 yılında kuruldu ve Çin devleti bu kampları örtbas etmek için meslek kursları olduğu yalan propagandasını yaydı.
- Doğu Türkistan toprakları hem tarım hem de enerji yatakları bakımından çok verimli araziler. Çin'deki petrolün %30'u, doğalgazın %34'ü, kömürün %40'ı Doğu Türkistan'dan çıkıyor. Ancak bu kaynaklara rağmen Uygur Türkleri giderek fakirleşmekte. Çünkü bu kaynakların geliri bölgeye yerleştirilen Çinlilere aktarılmakta. Bölge bir anlamda *"koloni sömürüsü"*ne dönüştürülmektedir.
- Türkiye'de kimi sol çevrelerce 1960 ve 70'li yıllardan itibaren bolca övülen (bugün de aynı düşünceyi sürdüren sol

çevrelerin bulunuyor) Mao'nun **"kültür devrimi"** sırasında Müslüman Uygur Türkleri büyük katliamlara maruz kaldılar, idam edildiler ve camileri yıkıldı.

- Bütün bu insanlık dışı uygulamalara 150 yıllık tarihleri boyunca diren Uygur Türkleri 1990'da, 1995'te, 1997'de ve 2009'da direniş sergilediler ancak üzerlerine Çin askerlerince ateş açılarak büyük katliamlara maruz kaldılar. Bugün Doğu Türkistan dünyanın en büyük **"açık hava hapishanesi"**dir.
- Türkiye'ye kaçmayı başarabilen bütün Doğu Türkistanlılar Çin'deki ailelerinden hiçbir şekilde haber alamamaktalar. Ülke dışına kaçabilen üyeleriyle iletişim kurduğu anlaşılan aileler kamplara ve hapishanelere götürülmekte.
- 9 Batı ülkesi Çin'in Müslüman Uygur Türklerine soykırım yaptığını ilan etti.
- Özköse'nin söyleşi gerçekleştirdiği

Doğu Türkistanlı sivil girişimci Medine Nazmi, hapishanelerde Uygur kızlarının kısırlaştırıldığını, niçin yapıldığını bilmedikleri iğnelerin zorla vurulduğunu, Uygur kızlarının hapishanelerde tecavüze uğradığını ve intihar eden kızların olduğunu yineliyor.

Çin'in asimile çabalarına rağmen Doğu Türkistanlıların Türk kimliğini koruyan temel dinamik İslam inancı

Yazılması acı veren ve hali hazırda sürmekte olan, 1200'den fazla toplama kampından milyonlarca Müslüman Türk'ün esir alındığı, kamplarda 2 yıl tutulanların Çin'in iç bölgelerine doğru zorunlu işçi olarak sürüldüğü ve dolayısı ile Doğu Türkistan'ın nüfusunun bilinçli şekilde boşaltıldığı, mağdurlarının bizatihi anlattığı böylesi trajik öykülere kitap boyunca tanık olmak mümkün. Özköse'nin de çok net çözümlendiği gibi, Uygur Türklerinin 150 yıldır bütün asimile, soykırım, işkence kampları, Çinlileştirmek

Müslümanların Doğu Türkistan hususunda belirgin bir tutumuna tanık olduğunu söylemek ne yazık ki güç!

girişimlerine karşın Türk kimliklerini koruyan temel motivasyon **"İslam inancı"**. Doğu Türkistanlılar -yer altına çekilse de- geleneksel medreseleri dolayısı ile kimliklerini koruyan İslamiyet'le iç içe geçen Türk kültür kodlarını diri tutmayı başarmışlar.

İnsan hakları örgütleri ve gazetecilerin Doğu Türkistan'a girişi yasak. Ancak bütün bu zulüm tarihi içerisinde asıl sorulması gereken, hiçbir Müslüman ülkesinin Doğu Türkistan ile ilgilenmemesi, daha da öte Türkiye haricindeki

diğer Müslüman ülkelerin Uygur Türkleri için güvenli olmaması, bu ülkelerin Uygur Türklerini Çin'e iade etmeleridir. Oysa kitapta da Doğu Türkistanlılar tarafından sıkça belirtildiği şekilde, Batılı birçok ülke hem Çin'in soykırım yaptığını kabul etmekte hem de kendilerine sığınan Uygur Türklerini Çin'e geri vermemektedir. Bu mesele çözümlenirken muhtemelen Müslüman ülkelerin devlet yönetimlerinin ayrı, halkının ayrı düşünülmesi gerektiği yönündeki ezber yineleneyecektir. Ancak bu anlamda devlet dışı sivil Müslüman örgütlenmelerin de Doğu Türkistan hususunda belirgin bir tutumuna tanık olduğunu söylemek ne yazık ki güç.

Doğu Türkistan'ın büyük kahramanı Osman Batur komünist Çin devleti tarafından infaza götürülürken (1951)

On yıllardır sosyalist devlet şiddetine uğrayan Doğu Türkistan'dan ve Kırım'dan bir terör hareketinin çıkmaması önemi

Bunca zulüm karşısında **"Hanefi Maturudi"** hattı takip eden Müslüman Doğu Türkistan halkının Türkiye ve dünyadaki etnik kökenli ya da dinsel temelli terör örgütleri gibi bir yönetime evrilmemesinin çok değerli olduğu tartışma götürmez. Aynı şekilde Kırım Türkleri de Stalin dönemi ve devamında ağır devlet şiddetine maruz kaldılar. Kırım Türklerinin tamamının bir gecede zorla trenlere doldurularak Asya steplerinin uçsuz bucaksız derinliklerine doğru sürgün edilmelerine, çoğunun yolda hayatını kaybetmesine, çok uzun yıllar tıpkı Doğu Türkistanlılar gibi bir varoluş mücadelesi vermek zorunda bırakılmalarına ve vatanlarına çok yeni tarihlerde dönebilmelerine rağmen oradan da bir terör örgütünün çıkmamasını açıklamak gerekli. Yaşadıkları insanlık dışı tarihsel zulüm ortada iken Uygur Türkleri ve Kırım Türkleri şiddete başvurmayıp daha sivil yöntemleri benimsiyorlar da neden Türkiye'de PKK gibi Marksist-etnik temelli bir terör örgütü ya da yine aynı bölgeden dini referans

göstererek insanlara işkence yapıp cesetleri, üzerinde aileleriyle yaşadıkları evlerinin altlarına gömen başka bir terör örgütü ortaya çıkabiliyor.

Kırımlı lider Mustafa Abdülcemil bir protesto gösterisi sırasında

Bu yazı vesilesiyle komünist Çin tarafından katledilen Doğu Türkistan'ın büyük savaşçısı Osman Batur'u rahmet ile anıyor, Kırım Türklerinin sivil direnişçisi Mustafa Abdülcemil'e uzun ömürler diliyorum.

Selçuk KÜPÇÜK
Yazar

ORTA KORİDOR MASALLARIYLA ÇİN İSTİLASINA DESTEK

Üretim gücünü istilâya çeviren Çin'in Bir Kuşak-Bir Yol Girişimi, önemli mesafeler kat etse de birçok problemlerle karşılaşmaktadır. İstilanın yoğunlaştığı birçok ülkede protestolar düzenlenmekte, bazı ülkeler girişimden ayrılmaktadır. Asya'dan, Avrupa'dan, Okyanusya'dan

bu tür haberler Xi Jinping'i "kışkırtmakta", muhtemel ayrılacaklara gözdağı vermektedir. Girişimin Avrupa'daki önemli ayağı İtalya'nın ayrılma gerekçesi ticari ve siyasi istila, borç tuzağı, teknolojik ve dijital kontrol gibi hususlar Türkiye için de fazlasıyla geçerlidir. Hatta bu hususlar ülkemiz için tehdit aşamasını çoktan geçmiş, sömürü

artarak yerleşmekte, kurumlaşmaktadır. "Ne yapıp edelim, Orta Koridoru kuralım" diyenlerin ne projeden, ne de istila/sömürü siyasetinden haberdar olmadıklarını görüyoruz. Proje harcamalarının üçte biri istatistiklerde yolsuzluk/gizlilik/usulsüzlük benzeri kalemlerle zikredilmektedir. Özellikle az gelişmiş ülkelerden satın

alınan iş adamı, yönetici, akademisyen, gazetecilere kaynak aktarılmaktadır. Bu yazıda "BİR Kuşak-Bir Yol 'da biz de bulunmalıyız" diyen gaflet erbabı muhatap alınmaktadır.

Bir Kuşak-Bir Yol elbette büyük bir projedir. İhracat rakamlarına göre dünyanın en büyük satıcısı durumundaki Çin, proje üzerinden yolları, limanları, depolama vb. tesisleri kurmakta ve sahiplenmektedir. Bir Kuşak-Bir Yol'un gündeme gelmesinden 15 yıl önce Kırgızistan'dan Avrupa'ya AB projesi, "Yeni İpek Yolu" adıyla TRACECA örgütü bünyesinde yeterli yollar ve tesisler yapılmış olup halen işlemektedir. Buradan Çin malları da taşınmaktadır. Ancak bu tesislerin sahibi AB ile güzergâhtaki ülkeler olup merkezi Bakü'dür. TRACECA kapsamındaki ticaretten her ülke istifade etmekte, kararlar ortak alınmaktadır. BİR Kuşak-Bir Yol 'da ise Çin fonlarıyla yapılan tesisler aracılığıyla hedef ülkelerde koloniler oluşturulmakta, Batı Bölgesi olarak

adlandırılan Türkistan'da ve diğer ülkelerde istila stratejileri doğrultusunda yatırımlar yapılmaktadır.

Çin sahipliği altında Orta Koridor'un güçlenmesiyle Çin malları Avrupa'ya daha ucuza gidecektir. Yani Türkiye'deki ileri görüşlülerin önerileri ve ihanet politikaları sonucu Avrupa pazarımızı Çin'e veriyoruz. Arkasından BİR Kuşak-Bir Yol 'da yer aldık diye sevinç konferanslarında nutuk atıyoruz!

Türk cumhuriyetlerinden, Pakistan'dan, Afrika'dan bakanların, diplomatların veya akademisyenlerin önemli bir kısmı, BİR Kuşak-Bir Yol 'un büyüklüğünü kutsal görev gibi anlatırlar. Her seferinde projenin kendi ülke ekonomilerine katkısını sorarım: Bir Kuşak-Bir Yolsayesinde ülkenizde gayr-i safi milli hasıla artışı, dış ticaret rakamlarında iyileşme, fert başına düşen milli gelir yükselmesi, işsizlik rakamlarında düşüş, makro ekonomik verilerde olumlu gelişmeler var mı? Bu tür sorulara muhatap olan üst düzey yetkililer genellikle

“**Ne yapıp edelim, Orta Koridoru kuralım.**

susar veya kaçarlar ki bundan kişisel kazançlarını riske atmama kaygısını okurum. Belirtilen kalemlerin hepsinde Türkiye dahil bütün ülkelerde kötüleşme artarak sürmektedir.

Afrikalılar genellikle "ama eski sömürgeciler gibi değil" türünden cevaplar verirler. İşin doğrusu Fransa, İngiltere, Hollanda, Belçika gibi asırlarca kan emen sömürgeciler halkın refahına yönelik mesela hastane, okul, alt yapı tesisleri yapmadılar. Salgın hastalıklarda en basit aşı için vaftiz şartı getirdiler. Çin ise bu gibi tesisleri görünüşte bedavadan kuruyor. Mesela bin Çinliyi o ülke vatandaşı yapıyor, ülkenin atıl madenlerinin, petrolünün sadece işletme imtiyazını

değil, sahipliğini alıyor. Afrika'da da hızla Çinleşme yaşanırken, kaynakların Çin'e hortumlanmasının sosyo-ekonomik altyapısı önemli ölçüde kurulmuştur.

Afrika'da dahi halk ve muhalefet nezdinde Çin işgaline karşı gür sesler çıkarken Türk

Bir Kuşak-Bir Yol'un karadan hareket merkezi durumundaki Doğu Türkistan'da soykırım yapılıyor!

cumhuriyetlerinde hatta Türkiye'deki sessizlik korkunçtur. Mesela Pakistan, Tacikistan veya Kırgızistan gibi ülkeler ekonomiden istihbarata fiilen Çin kontrolüne girmişlerdir. Çin sınırından uzaklaştıkça etki azalmaktadır. Batı

yaptırımlarına muhatap İran'da işsizlik diz boyu iken her sektörde Çinli işçilerin görülmesine karşı isyanlar başlamıştır.

Türkiye'de nice tesisler kapanıp milyonlar işsiz kalırken piyasayı Çin mallarının istila etmesinin ekonomik gerekçeleri açıklanmalıdır. Mesela Tacikistan'da daha önce böyle bir sanayi yoktu. Halbuki ülkemizde yarım asır öncesinin birçok başarılı sektörü yok olmuştur, yerini Çin'in kalitesiz ürünleri almıştır. 2023 itibarıyla dış ticaret dengesi yaklaşık 40 milyara 4 milyar dolar ülkemiz aleyhinedir. Bu rakamlara Türkiye'de tekstil dahil her alanda fabrikalarını kurup Çinli işçiler çalıştıran ürünlerini Türkiye'de satan, kârı Çin'e transfer eden şirketlerinki dahil değildir.

Bir yabancıнын diğer ülkede çalışması hususi sözleşmeler veya Ortak Pazar benzeri entegrasyon örgütlenmelerinde mümkündür. Türkiye'de sayıları gittikçe artan Çinli işçiler hangi sözleşmelere

dayanarak çalışmaktadır? Anadolu'nun herhangi bir şehrinde 10 kömür işçisi için ilana çıkılsa bin başvuru gelmektedir. Çin'deki ağır ceza mahkumlarının ülkemizde çalıştırılmasının ekonomik, sosyal, hukuki sebepleri ve sonuçları tartışılmalıdır. Aynı zamanda bölgede tarımı ve haycancılığı bitiren kanser fabrikası durumundaki mesela Çatalağzı termik santralını kuran Çin şirketi Çin'den getirdiği işçileri kullanmaktadır. Gençler "biz burada işsizken niçin Çin'den işçiler geliyor?" isyanına karşı yetkilimiz sırtarak "onlar ucuza çalışıyorlar, siz de bundan ders alın, ucuza çalışın" laflarıyla dalga geçiyor. Belirtmek gerekir ki Çin'den getirilen bu işçilerin masraflarının önemli bir kısmı, kolonileşme stratejisi izleyen Çin tarafında karşılanmaktadır.

BİR Kuşak-Bir Yol'un diğer ülkeler için kıymetli olduğu, Çin propagandasının ürünüdür. Bu propaganda sürecinden iş dünyasından yöneticilere, medyadan akademiye fazlasıyla

sebeplenen, beslenen kesimler bulunmaktadır. Bu felaketi daha da derinleşmeden önlemek, gerekli uyarıları yapmak, herkesin ulaşabildiği rakamlara ve gerçeklere karşı perdeleri kaldırmak öncelikle akademinin ve medyanın görevidir.

Batılı ülkelerin ülkemiz ekonomisini, güvenliğini, inanç ve ibadetini hedef alan

saldırı ve kumpaslarına karşı Çin'e teslim olmak vebadan kaçıp ateşe atlamaktır. Bu anlamda Bir Kuşak-Bir Yol'un kazan-kazan veya barış yolu olduğu da sadece Çin istila propagandasıdır. Çünkü diğerleri sadece kaybetmektedir, ülkelerinin geleceği ipotekten öteye satılmaktadır.

Bir Kuşak-Bir Yol'un karadan hareket merkezi

durumundaki Doğu Türkistan'daki soykırım ve tahribat, Gazze'dekinden çok daha vahimdir. ABD veya batılıların Uygur soykırımını istismar etmeleri, böyle bir zulme sessiz kalmayı meşru kılmaz. İlişkilerdeki ekonomik tablo Türkiye aleyhine olmasa, hatta rakamlar ülkemiz lehine olsa dahi ortada bir soykırım varsa, bu ülke ile ilişkileri kesmek,

insani ve İslamî olduğu kadar her devletin uluslararası hukuk görevidir. Aynen Gazze'de soykırımcı İsrail'e karşı uygulanması gereken, fakat duyulmak istenmeyen ekonomik yaptırımlar gibi.

Muhtemel yaptırımların ekonomik faturası olabilir. Ortada katliam, tecavüz, zulüm varsa ekonomik maliyetten bahsetmek yanlışın ötesinde çirkindir, ayıptır, günahıdır.

Doğu Türkistan'daki soykırımın kesin olmadığı dillendirilebilir. Yaklaşık 40 milyon Müslüman Türkün yaşadığı bölge halkının ülkemizde yüzbinlerce akrabası yaşamakta,

ailenden haber alamayan binlerce acılı öğrenci bulunmaktadır. Öncelikle bunların, kamplara düşmeden akrabalarını ziyaret etmelerini sağlayalım. Türkiye ve Çin'in ortak

“ Kapıları açın! Herkes hür iradesiyle Doğu Türkistan'ı sözde, “eğitim birimi” adlı işkencehaneleri/tecavüzhaneleri gezsinler, görsünler, anlatsınlar.

mutabakatıyla garanti altına alınarak hür akademisyenler, gazeteciler, Turfan'dan Aksu'ya, Hoten'den Kaşgar'a, Başbalık'tan Urumçi'ye köyleri kasabaları, “eğitim birimi” adlı işkencehaneleri/tecavüzhaneleri gezsinler, görsünler, anlatsınlar. Halbuki on yıldır telefon görüşmeleri dahi imkansız. Bir şekilde ülkesine, Doğu Türkistan'a gidenden haber alınamıyor, kamplarda yok oluyor. Orta Kuşak masallarıyla uyuyoruz, uyutuluyoruz!

Prof. Dr. Alaeddin
YALÇINKAYA

Uluslararası İlişkiler Bölümü
Öğretim Üyesi

RAMAZANDA ÇOĞU CAMİ KAPALI VE İMAMLAR HAPİSTE

Çinli yetkililer bu yılki Ramazan ayına sessiz kalarak Uygurlara yönelik dini zulmü

uluslararası toplumdan gizlemeye çalışıyor. Özgür Asya Radyosu (RFA) Uygur servisinin bölgede yaptığı araştırmada son yıllardaki yıkımdan sağ kurtulan az sayıdaki caminin kapatıldığı, dini liderlerin çoğunun ise halen cezaevinde olduğu; her iki yöntemin de bölgede Ramazan ibadetini imkansız hale getirdiği ortaya çıktı.

uluslararası kamuoyunun baskısıyla her ilçede gösteriler için çok sayıda cami açtığını ancak sıradan vatandaşların, yetkililerin atadığı imamlar dışında bu camilere adım atmaya cesaret edemediğini ortaya çıkarmıştı.

BÖLGEDE NAMAZ KILAN YOK!

Çinli yetkililer 2015 ve 2016'da "camileri optimize etme" kisvesi altında Doğu Türkistan'daki camilerin büyük çoğunluğunu yıktı ve geri kalanlar 2017'deki toplu adam kaçırma olayları sırasında kapatıldı. Daha önceki bulgular, 2020 yılına gelindiğinde Çin tarafının,

Bölgedeki camilerin ve dini liderlerin mevcut durumunu öğrenmek amacıyla geçtiğimiz ay memleketi Nilka İlçesini ziyaret eden Kazakistan vatandaşı Shivali Nukubak'ın aktardığına göre, 29 gün süren Gulca ziyaretinde sadece bir cami gördüğünü, yanından 10 kez geçmesine rağmen camiye giren veya çıkan tek bir kişi görmediğini söyledi. Bölgedeki siyasi durum nedeniyle tanıştığı kişilerin camilerde neden kimsenin bulunmadığını açıklamaya cesaret edemediklerini de belirtti. Nilka'nın yanı sıra dokuz ilçeyi, Kunes'i ve diğer ilçeleri ziyaret etti ancak açık bir cami bulamadı.

“Ramazan ayında Yemekli toplantılar düzenleyerek oruç tutanları tespit ederek zorla oruçlarını bozdurdu.”

“13. beş yıllık plan” kapsamında on binlerce Camiyi tahrip etti veya yok etti.

RAMAZAN İBADETLERİ YASAK!

Gulca İlçesinden RFA'nın görüştüğü Ahaliler Komitesi müdürü, teravihin ne olduğunu bilmediğini, sorumlu olduğu köyde cami bulunmadığını, bu nedenle bu köyde teravih namazından bahsetmenin mümkün olmadığını söyledi.

AMAÇ, DOĞU TÜRKİSTAN'I İSLAMSIZLAŞTIRMAK

Son yıllarda Çin rejimi, “İslam'ı Çinleştirmek” için sistematik asimilasyonun yanı sıra Doğu Türkistan'da açıkça soykırım suçu işliyor. Başta “dine, inanca yönelik baskı, kısıtlamalar” ve “Toplama kampı”, “köle işçi çalıştırma” politikasını meşrulaştırmaya çalışıyor.

Rejim, Aralık 2017'de İslam hakkında yeni bir yasa çıkararak onaylanmış bir versiyonunu Çin eyaletlerindeki Huy müslüman toplumlarına tebliğ etti. Yasada, Çin'in “13. beş yıllık plan” kapsamında 2018'den 2022'ye kadar beş yıl içinde sözde “dinin Çinleştirilmesi” “aşırıcılığın yok edilmesi” hedefleniyor.

2017'den beri hissedilen Büyük çaplı tutuklamada Çin rejimi, “İslam'ı Çinleştirme

planını” yürürlüğe koyarak geçen beş yıl içinde on binlerce camiyi yıktı veya tahrip etti ve Muhammed Salih Damolla gibi çok sayıda öne çıkan din adamları, önemli şahsiyetleri, Hacı Hocaları keyfi tutuklayarak hapse attı.

İSLAM ALEMİNİN SUSKUNLUĞU ÇİN'İ CESARETLENDİRİYOR!

Çin, Doğu Türkistan'daki soykırımı, İslam ve Müslüman karşıtı zulüm politikaları nedeniyle uluslararası toplum tarafından geniş çapta eleştiriliyor ve yaptırımlara maruz kalmasına rağmen, suçlarını inkar ederek, ülkeler üzerindeki ekonomik ve teknolojik hegemonyasını kullanarak insanlık dışı suçlarını gizlemeye çalışıyor.

Gözlemciler, Ramazan yasağının senelerdir devam ettiğini, özellikle “13. Beş yıllık plan” döneminde “İslam Dininin Çinleştirilmesi” kisvesi

altında yoğunlaştığını, ancak son yıllarda bu yasağın daha da sıkı bir biçimde uygulanmaya konulduğunu, Çin'in eskiden beri halkın evlerine girerek tek tek kontrol eden polisler artık gerek duymadığını, çünkü Türk ve İslam dünyasının Uygurları görmezden gelmesi, Çin'i cesaretlendirirken, açık cami bulunmaması ve Din adamlarının hapsedilmesi sonucu kimsenin Ramazan ibadetlerini yerine getirmeye cüret edemediğini kaydetti.

Muhammed Ali ATAYURT
Gazeteci, Sunucu, Editör

ORUÇ TUTANLARA 'ÇİN İŞKENCESİ'

Çin yönetimi, Doğu Türkistan'da yaşayan Uygur Türklerine yönelik uzun yıllardır devam eden oruç yasağı ve baskı politikalarına Ramazan ayında da devam ediyor.

Özgür Asya Radyosu'nun haberine göre, Çin hükümeti bu yıl Ramazan ayında çeşitli

yemekli sanatsal etkinlikler düzenleyerek, katılımcıları zorla yemek yemeye teşvik ettiği ve bu uygulama ile gizlice oruç tutanlar tespit edilerek, oruçları zorla bozduğu ortaya çıktı.

Bilgilere göre Doğu Türkistan'ın Artuş şehri başta olmak üzere muhtelif bölgelerinde düzenlenen

yemekli sanat faaliyetlerine katılan binlerce kişinin oruçlarının zorla bozulduğu ve bu durumun halk arasında sert tepkilere neden olduğu öğrenildi. Bu tür etkinliklerin Doğu Türkistan'ın çeşitli yerlerinde yoğun bir şekilde düzenlendiği, sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlarla da gözler önüne seriliyor.

Çin hükümeti bu yıl Ramazan ayında çeşitli yemekli sanatsal etkinlikler düzenleyerek, katılımcıları zorla yemek yemeye teşvik etti.

SIYASİ EĞİTİM TOPLANTILARI

Yemekli ve sanat gösterili toplantılar dışında, bölge sakinleri siyasi eğitim dersleri adı altında toplantılara davet ediliyor. Bu toplantılarda Çin Komünist Partisi'nin öğretileri ve Soykırımcı Xi Jinping söylemleri Çince olarak aktarılıyor. Katılmayanlar ise güvenlik güçleri tarafından zorla getiriliyor.

Diğer uluslararası medya kuruluşları da Ramazan ayı

boyunca yapılan sanatsal faaliyetlerin siyasi amaçlarla gerçekleştirildiğini ve uzun yıllardır köylerde sistematik olarak düzenlendiğini belirtiyor. Bu etkinliklerin toplumsal düzen ve istikrar üzerine dersler vererek dolaylı yoldan oruç tutmamanın teşvik edildiği ifade ediliyor.

RAMAZAN YASAĞI UYGULANIYOR

Çinli yetkililer bu tür etkinliklerin halk arasında "farkındalık" yaratmak amacıyla yapıldığını iddia etse de, vatandaşlar arasında memnuniyetsizliğe yol açtığı ve Ramazan ayının maneviyatına gölge düşürdüğü belirtiliyor. Doğu Türkistan'daki Uygur Türklerinin yaşadığı bu zorlu süreç, uluslararası toplumun dikkatini çekmeye devam ederken, İslam aleminin sessiz kalması ise Çin mezalimini dahada cesaretlendiriyor.

Muhammed Ali ATAYURT
Gazeteci, Sunucu, Editör

**DOĞU TÜRKİSTAN
BASIN VE MEDYA DERNEĞİ**
شەرقىي تۈركىستان ئاخبارات ۋە مەدەنىيەت جەمئىيىتى
تەڭرىتاغ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى خەلقئارا
ئۇيغۇر تىل ئىشلىرى ئىدارىسى
EAST TURKISTAN PRESS AND MEDIA ASSOCIATION

DOĞU TÜRKİSTAN'DA NELER OLUYOR?

Doğu Türkistan'la ilgili haberlerin hangisi gerçek, hangisi gerçek değil?...

Dergimiz, güvenilir haber kaynakları ve yaşayan tanıkların beyanlarıyla, Çin rejiminin insanlığa karşı suçlarını ve bu suçlarını örtbas etmek için servis ettiği gerçek dışı bilgi ve haberleri ifşa etmeyi, ayrıca günümüzde Doğu Türkistan halkının maruz kaldığı insanlık dışı zulümleri dünya kamuoyuna sunmayı hedefler...

 [istiqlal.turkce](https://www.facebook.com/istiqlal.turkce)

 [IstiqlalTurkce](https://twitter.com/IstiqlalTurkce)

 [istiqlal_turkce](https://www.instagram.com/istiqlal_turkce)

 [TürkistanTV2](https://www.youtube.com/TurkistanTV2)

 Kartaltepe Mah. Geçit Sok. No: 6 Dükkan 2 Sefaköy Küçükçekmece İSTANBUL

 +90 212 540 31 15

 info@turkistanmedia.com

www.turkistanpress.com